Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 93 (9839). • 1990 йил 16 май, чоршанба • Баҳоси 3 тийин.

МИСР ПРЕЗИДЕНТИ МОСКВАДА

СССР Президентининг таклифига мувофиқ Миср Араб Республикасининг Президенти Ҳусни Муборак расмий дўстона ташриф билан 14 май куни Москвага келди.

Внуково аэродромида Ҳ. Муборакни СССР ташқи ишлар министри Э. А. Шеварднадзе, СССР Президентлик Кенгашининг аъзоси Е. М. Примаков, бошқа расмий кишилар кутиб олдилар.

Автомашиналар кортежи мотоциклчиларнинг ҳамроҳлигида аэродромдан Кремлга йўл олди.

* * *

Кремлда мисрлик меҳмонни расмий кутиб олиш маросими бўлди. Ҳ. Муборак ва унинг рафиқасини СССР Президенти М. С. Горбачев рафиқаси билан бирга табриклаб кутиб олди.

М. С. Горбачев билан Ҳ. Муборак ўртасида қисқача суҳбат бўлиб ўтди.

(ТАСС).

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

● КЕЧА Совет ҳукуматининг таклифига биноан Америка Қўшма Штатлари давлат секретари Ж. Бейкер Москвага келди. Унинг сафари давомида кенг доирадаги масалалар — қуроллар устидан назорат, инсон ҳуқуқлари, халқаро вазият, шунингдек, икки томонлама алоқалар муҳокама қилинади. АҚШ давлат секретари билан бўлаётган музокаралар СССР Президентининг АҚШга қиладиган сафарини тайёрлашда муҳим босқич бўлади.

● ПОЛЬША Министрлар Советининг раиси Т. Мазовецкий Краковга сафари чоғида сўзга чиқиб, турли доираларнинг Польшада танглик ва можароларнинг кучайишига олиб келиши мумкин бўлган тоқатсизлик ва қасоскорлик муҳитини келтириб чиқаришга уринишларига қарши фикр билдирди. У сайлов олди митингида қатнашди, ишчилар ва зиёлилар билан учрашди, диний маросимларда ҳозир бўлди.

● ВЕНГРИЯ парламентининг ташқи ишлар комиссияси Эркин демократлар уюшмасининг давлат мажлисида Венгриянинг Варшава шартномасидан чиқиши мумкинлиги тўғрисидаги масалани зудлик билан муҳокама қилишга доир ташаббусини қўллаб-қувватламаслик тўғрисида қарор қабул қилди.

● АФҒОНИСТОННИНГ Нангарҳар вилоятида ҳукумат қўшинлари билан мужаҳидлар ўртасидаги жанглар тўхтамаётир. Сўнгги кунлар ичида мужаҳидлардан 90 киши ўлдирилди ёҳуд жароҳатланди. Қандаҳор вилояти ҳамда Хост даҳаларида ҳам маҳаллий жанглар давом этмоқда.

● ЛИВИЯ билан Суданни боғлаб турувчи шоҳ йўл бўйлаб келаётган Ливиянинг юк автомашиналарига Чад армияси қисмлари дафъатан ҳужум қилдилар. 10 та машина мусодара қилинди, ҳайдовчилар қўлга олинди. Чаднинг Триполидаги элчиси Халқ бюроси биносига чақирилиб, унга Ливия томонининг норозилиги билдирилди.

● 1944 ЙИЛДА Польшада тузилган фуқаро милицияси номи ўзгартирилди. У эндиликда полиция деб аталади. Шунингдек, хавфсизлик хизмати ўрнига давлатни муҳофаза қилиш бошқармаси фаолият кўрсата бошлади. Бу идораларнинг таркиблари яқин кунлар ичида шакллантирилади.

● ФРАНЦИЯ президенти Ф. Миттеран Парижга сафар билан келган ЖАР президенти де Клеркни қабул қилди. Суҳбат чоғида Жанубий Африка Республикасига нисбатан амалда бўлган иқтисодий тақиқларни бекор қилиш тўғрисида гапирилди. Елисей саройининг расмий вакили журналистлар ҳузурида гапириб, шу йил 7 июнда президент Ф. Миттераннинг Африка миллий конгресси раҳбари Н. Манделани қабул қилажаклигини айтди.

● ИККИ номаълум киши Чили пойтахти — Сантьягода Чили миллий полициясининг разведка бўйича бошлиғи Л. Манрикезни отиб ўлдирдилар. Полиция вакилининг айтишича, Манрикез террорчилик қурбони бўлган.

● МАДАГАСКАР пойтахти Антананаривуда давлат тўнтаришига уриниш бўлган. Номаълум кишилар мамлакат миллий радиоси биносига илк саҳарда бостириб кириб, унинг ходимларини қурол кучи билан ҳибсга олганлар. Аммо бироздан сўнг ҳукумат аскарлари радио биносини ўраб олиб, исёнчиларни қўлга олдилар. Отишмалар пайтида ҳеч ким азият кўрмади.

● АФҒОНИСТОН президенти Нажибулло Афғонистоннинг собиқ шоҳи — Зоҳир Шоҳ баёнотига ўзининг ижобий муносабатда эканлигини баён қилди. Нажибулло Афғонистонда тинчлик ўрнатиш учун сўзлардан амалий ишларга ўтиш пайти келганлигини уқтирди.

● ТЎРТ кундан буён Никарагуада давлат хизматчиларининг иш ташлаши давом этмоқда. Унда тахминан 40 минг киши қатнашмоқда. Меҳнат министри Ф. Росалес билан иш ташловчиларнинг вакиллари ўртасидаги музокаралар бирон-бир ижобий натижа берганича йўқ. Иш ташловчилар ўз иш жойларининг доимийлигини ва маошларининг 200 фоиз оширилишини талаб қилмоқдалар.

● ЎТГАН якшанба куни Хитой Халқ Республикасига ташриф буюрган Миср президенти Ҳусни Муборак ХХРнинг собиқ раҳбарларидан бири Дэн Сяопин билан учрашди. Учрашув пайтида халқаро вазиятга доир ҳамда Яқин Шарқда вужудга келган аҳвол, бошқа муаммолар хусусида гап борди.

Ўзбекистон иқтисодиёти:

МУАММОЛАР ВА ИСТИҚБОЛЛАР

Ўзбекистон ССР Президенти, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. А. Каримовнинг республикадаги ёш иқтисодчи олимлар билан учрашуви республиканинг бўлажак иқтисодий масалаларига, бозор муносабатларига ўтишга тайёргарлик кўриш муаммоларига бағишланди.

Учрашувда келгусида хўжалик юритишнинг янги усулларига ўтишга қизғин тайёргарлик бораётганлиги айтиб ўтилди. Аҳолининг энг кам таъминланган тоифалари — пенсионерлар, кўп болали оилалар ва студентларнинг ижтимоий ҳимояланишини таъминлаш зарурлиги ана шу муаммонинг ўзагидир.

Республика Министрлар Советининг, Давлат план комитетининг мутахассислари бозор муносабатларини жорий этиш шароитида халқ хўжалигининг самарали ишлашини таъминлаш юзасидан тадбирлар лойиҳасини тақдим этдилар.

Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов ўз нутқида республика иқтисодиётини такомиллаштиришга барча кучларни сафарбар этиш зарурлигини таъкидлаб ўтди. Бу ишга расмий идоралардан ташқари, олимлар, саноат ва қишлоқ хўжалиги мутахассислари, халқ хўжалиги бошқа тармоқларининг мутахассислари фаол жалб этилиши лозим. Ёш иқтисодчиларнинг ташаббускорлиги ва фидойилигидан фойдаланиш жуда муҳимдир.

Ишлаб чиқаришни кучайтириш, ички резервларни қидириб топиш, республика бюджетидаги камомадни тугатиш вазифалари, ташқи бозорга чиқиш имкониятлари ва бошқа вазифалар энг долзарб муаммолар қаторида тилга олинди.

Иқтисодиётни такомиллаштириш учун хўжалик юритишнинг ижара каби илғор усулларини, қўшма корхоналар тузишни кенгайтириш муҳимдир. Халқ истеъмоли моллари ва бинокорлик материаллари ишлаб чиқариш устун йўналиш бўлиши лозимлиги уқтирилди.

Мулкчилик, ер ва ердан фойдаланиш, маҳаллий ўзини ўзи бошқариш ва хўжалик юритиш тўғрисидаги қонунларни, дейилди учрашувда, республика шароитига мослаштириб кўриб чиқиш зарур. Бу қонунларнинг ҳаммаси республика халқ хўжалигининг барча тармоқларини ривожлантириш учун қудратли омил бўлиб хизмат қилиши керак.

Мавжуд ресурслардан самарали фойдаланишга кўмаклашадиган тадбирлар орасида акционерлик жамиятларини, эркин омилкорлик зоналарини — масалан, туризм яхши ривожланаётган областларда тузиш айтиб ўтилди. Миллий кадрлар тайёрлашга алоҳида эътибор бериш, бунда уларнинг ҳам мамлакатдаги, ҳам чет эллардаги ўқув юртларига ва корхоналарига юборишдан фойдаланиш лозимлиги таъкидланди.

Республика тараққиётининг истиқболларини - фақат ССР Иттифоқи федерациясида, мамлакатнинг ягона халқ комплекси доирасида алоқаларни янада кучайтириш орқалигина таъминлаш мумкин, деб таъкидланди учрашувда.

Ўзбекистон ССР Давлат план комитети ҳузурида бозор иқтисодиёти, регионал муаммолари идоралараро жамоатчилик институтини тузиш таклиф қилинди. Бундан мақсад — халқ хўжалигини бошқаришнинг демократик негизларини янада ривожлантириш ва такомиллаштириш, бозор муносабатлари шароитида Ўзбекистон ССРни ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан самарали ривожлантиришга доир таклифларни ишлаб чиқишга жамоатчиликнинг кенг доираларини ва мутахассисларни жалб этишдир.

Республика Президенти нутқининг ниҳоясида ёш иқтисодчи олимларнинг кўп саволларига жавоб қайтарди.

Учрашувда Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Ш. Р. Мирсаидов, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, республика Давлат план комитетининг раиси Б. С. Ҳамидов қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

ЁРДАМ КЕРАК

МАКТАБ ИСЛОҲОТИ ҚАНДАЙ АМАЛГА ОШИРИЛМОҚДА?

ОШКОРАЛИК кўп йиллар давомида хас-пўшлаб келинган иллатларни қалқитиб юзага чиқарди. Ҳар соҳадаги каби халқ маорифи тармоғида ҳам оқсаётганлигимиз янада аниқроқ кўзга ташланди, қўйди. Пойтахт вилоятимиз, хусусан Тошкент шаҳридаги қатор мактабларнинг ҳамон эски биноларда жойлашганлиги, улардан айримлари авария ҳолатида эканлиги тўғрисида катта-катта йиғилишларнинг минбарларидан рўй-рост айтилмоқда. Матбуотда ана шу ҳолатлар тўғрисида очиқ-ойдин ёзиладиган бўлди.

Лекин камчиликлар ҳақида қанча кўп гапирмайлик, халқ маорифи органларига партия, совет ташкилотлари, жамоатчилик ёрдам қўлини чўзмаса гап-гаплигича қолиб кетаверади. Улар ҳамкорлик кўрсатганда эса муаммолар ҳал бўлади.

Мана бунинг ёрқин мисоли. Яқинда Киров ноҳиясидаги 105-ўрта мактаб клубига ноҳия партия комитети, ижроия комитетининг раҳбарлари, халқ маорифи бўлими, шу мактабда ошхона қурилишини олиб бораётган «Норма» кооператив раҳбарлари тўпланишди. Бу бежиз эмасди. Мактабда ошхона қурилиши чўзилиб кетганлиги сабабли март ойида бошланғич синф ўқувчиларига бепул нонушта бериш тўхтаб қолди. Овқатланадиган омонат жойни ноҳия санитария-эпидемиология станцияси талабга жавоб бермаслиги туфайли ёпиб қўйган эди. Йиғилишда қурилишнинг кечикиш сабаблари ҳақида атрофлича гапирилди. Яна ўша ҳамма жойлардаги каби қурилиш материалларининг етишмаслиги бунга асосий сабаб эканлиги ойдинлашди. Кооператив ҳам, мактабни оталиққа олган «Узбексельмаш» ишлаб чиқариш бирлашмаси ҳам тезроқ ёрдам беришга, ишни жадаллаштиришга аҳд қилдилар. Болаларни овқатлантириш учун мактаб клуби вақтинча мослаштирилди. Бепул нонушта билан таъминлаш яна изга тушди.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, бу борада мактабга қўшни бўлган Бодомзор маҳалла комитети раиси Шуҳрат Жалолов яқиндан ёрдам берди. У ноҳия партия комитети, ижроия комитетига аҳвол тўғрисида маълум қилган ва бу учрашувни уюштирган эди.

Маҳалла фаолларининг шундай ҳаракатини фақат табриклаш мумкин. Лекин мен шу мактабда бўлганимда қатор педагоглар билан суҳбатлашдим. Уларнинг кўплари 15—20, ҳатто ундан ҳам кўпроқ йилдан бери ишлаб келишар экан. Мактаб илмий бўлим мудири Шарифа Муҳамаджонова, заҳматкаш муаллимлар — Қундуз Аъзамова, Мавлуда Ғофурова, Дилбар Тўлаганова, Саида Асқаровалар етти-саккиз ойдирки, мактабда ҳаловат йўқлигини айтишди. Юқори ташкилотлардан «мактабингиздан шикоят тушди» деб комиссия устига комиссия келаверар экан. Улар ўқитувчилар билимини бир неча бор текшириб кўришибди. Аммо дарслардан камчиликлар топишолмабди. Бундай текширувлар вақтни олаётгани, асабга тегиб муаллимларни бездираётганидан коллектив хафа.

— 17 йилдан бери директорлик қилиб келаётган Ойбек Иноятовнинг инсонийлиги, ўз ишини пухта билиши, катта-ю кичикка баробарлиги, тўйимизда ҳам, оғир кунларда ҳам ҳар бир педагогнинг ёнида бўлиши, бизни ахил, уюшқоқ оилага бирлаштирган, — дейди тарих муаллимаси Шоира Султонова. — Аммо текширгани келганлар кўпинча моддий базанинг ночорлиги учун директорни айбдор деб топишмоқда. Умуман мактаб раҳбари ҳали қурувчининг орқасидан, ҳали бўёқ излаб омборчининг изидан қачонгача югуриши керак?! Ҳар ким ўз ишини билиб қилса бўлмайдими.

Бошқа ўқитувчилар ҳам директорнинг тиниб-тинчимаслигини, аммо ўзи амалга оширган ишни писанда қилмаслигини таъкидладилар.

— Бу фикрларга қўшилмасдан бўлмайди, — дейди Бодомзор маҳалла комитети раиси Шуҳрат Жалолов, — айни бир пайтда биз ҳозир раҳбарларга талабчанликни оширишимиз ҳам керак. Мен мактаб директори билан кўп бора суҳбатда бўлганман, — жуда юмшоқ кўнгил, андишали одам. Аммо бирон бир ташкилотдан мактабга зарур нарсани сўрашга тортинар экан. Уятчанлик эса ҳаммавақт ҳам қўл келавермайди. Директор бу фазилатини ўзгартириши керак. Биз сўнгги йиғилиш мобайнида меҳнат дарсларини йўлга қўйиш, ўқувчиларни жалб этиб мактаб атрофини, йўлларни ободонлаштириш тўғрисида ҳам гаплашиб олдик. Бу масалалар бундан буён мактаб маъмуриятининг эътиборида бўлиши лозим. Албатта, маҳалла фаоллари ҳам мактабдан ёрдамини аямайди.

Умуман маҳалла комитети раисининг мактаб ҳақида жон куйдириши яхши. Зероки, ўқув муассасаларини оила, жамоатчиликнинг ёрдамисиз тасаввур этиш қийин. Лекин у таъкидлаганидек, мактаб маъмурияти хотиржамликка берилмаслиги, қайта қуриш руҳи талаб қилаётганидек ғайратга-ғайрат қўшиб ишлаши, бугунги кун вазифаларига хушёррок муносабатда бўлиб фаолият юритиши керак.

С. ҲАСАНОВ.

БОҒБОН ТАШВИШЛАРИ

ОТ йили ташвишлироқ бошланди. Ҳавода намлик кўп. Ёғин-сочиннинг бўлгани яхши-ю, лекин айрим ишларини йўлга қўйишда деҳқонга бироз халақит ҳам берди. Бундай вақтларда сергаклик ва ақл билан иш тутган маъқул.

Далаларга боқиб кўзинг қамашади. Ҳаммаёқ ям-яшил. Бутун борлиқ яшариш-яшнаш билан овора. Шундай ўй-хаёллар билан биз Янгийўл ноҳияси ҳудудидаги Тошкент шаҳри деҳқончилик саноати қўмитасига қарашли У. Юсупов номли узумчилик-боғдорчилик комбинатига йўл олдик.

Хўжалик идорасига кирганимизда биринчи суҳбатдош партия қўмитасининг котиби Нўъмон Орипов бўлди:

— Нўъмон Қўзибоевич, комбинат ерларида баҳорги ишлар қандай бораяпти? Кунда, кунора ёғаётган ёмғирнинг таъсири бўлаяптими?

— Албатта. Баҳорги ишларни ўз вақтида амалга оширмасак кейин қийин бўлади. Масалан, узумни вақтида очиб, тезда симбағазларга боғламасак куртак чиқарганидан сўнг боғлаш жуда қийин бўларди.

— Боғларни кенгайтириш қандай йўлга қўйилган?

— Бу ҳақда агрономимиз Сулаймон ака Султонов гапирсалар тузук.

— Жуда яхши. Марҳамат, Сулаймон ака.

— Асосий ишларимиздан бири боғларни янгилаш ҳисобланади. Негаки, икки-уч йил олдин юқорида берилган буйруқлар билан жуда кўп винобоп узумларимизни олиб ташлаб, ўрнига хўраки навларни экишга мажбур бўлган эдик. Ҳозир бунинг акси: 122 гектар ер таъмирланди. Жами деҳқончилик қилинадиган 2500 гектар ер бор. 50 минг тупдан зиёд мевали дарахт ва узум кўчатлари ҳосил беришдан тўхтаган, қуриб қолганлари ўрнига ўтқазилди. Узумчиликда бир одат бор. У ҳам бўлса узум экилган ер ҳар йили ўғитланмайди. Бу бизнинг шароитимизда. Шунинг учун токларни уч йилда бир марта навбат билан ўғитлаймиз. Албатта, имкон бўлса тез-тез бериб турган яхши. Ҳозиргача узумзорларнинг 70 гектарига минерал ўғит берилди. Об-ҳаво шароитига қараб суғориш ўтказилади.

1059 гектар ҳосил берадиган боғларимиз бор. Улар гуллагунга қадар қилинадиган ишловдан ўтди. Шундан кейинги кимёвий ишлов 10 майгача тугалланди. Бунда 0,2 фоиз — Цумбуш, 0,2 фоиз — Антио, 0,4 фоиз — Ценоб дорилари аралашмасдан фойдаланилади.

— Мева ва узумдан бошқа яна нималар етиштирасизлар? Участкаларнинг иш фаолияти ҳақида ҳам тўхталсангиз.

— Узумчилик-боғдорчилик комбинати дейилгани билан бизда ҳам 10 гектар ерга эртаги сабзавот, 50 гектарга беда, 20 гектарга дон учун маккажўхори, 15 гектарга озуқа учун лавлаги, 3 гектарга картошка экилди. 60 гектар ерда помидор етиштирмоқдамиз. Помидор кўчатларини ҳам ўзимиз тайёрлаганмиз.

Комбинатимиз 5 та агроучасткадан иборат. Уларнинг ичида Турғунбой Эминжонов бошлиқ 5-агроучасткaнинг ҳозиргача қилган ишлари ибратли. 1 апрелгача 244 гектар ердаги узум тўлиқ очилиб, 5 апрелгача боғлаб бўлинди. Абдураҳмон Юсупов ва Дониёр Жиянқулов бошлиқ бригадалар намунали иш кўрсатдилар. Агроучастка деҳқонлари 150 сўм пул мукофоти билан тақдирланди. Механизатор-тракторчиларимиздан Ҳайдар Боймирзаев, Барот Эминохунов, аёлларимиз Гулчеҳра Аширалиева, Мастура Қосимова, Шоира Раҳимназарова ва Мақсуда Абдураҳмоновалар баҳорги ишларни муваффақиятли уддалашда тинмай меҳнат қилдилар.

— Ҳосилдорликни ошириш борасида келгусидаги ишлар ва юз бераётган муаммолар ҳақида ҳам гапириб берсангиз.

— Умуман муаммоси бўлмаган бирор комбинат ёки корхона бўлмаса керак. «Бир кам дунё», — деганлар доноларимиз. Шунинг сингари бизда ҳам кўп йиллардан буён ҳал бўлмаётган муаммо мавжуд. Биринчидан, симбағазлар учун сим доимо етишмайди, бу эски муаммо. Иккинчидан кўчат масаласи. Кўчатларни биз Р. Шредер номли илмий-текшириш институтидан оламиз. Аммо уларнинг бизлар учун ажратган хоҳ узум, хоҳ олма кўчати бўлсин камлик қилади. Энди ўзимиз кўчат етиштирмоқчимиз. 150 минг дона узум қаламчаси тайёрлаб 1991 йилда пайванд қилинади. Ўтган йили 32 гектар ердаги, бу йил 17 гектар ердаги винобоп навлар ўрнига хўраки узумларни экдик. Булар уч йилдан кейин ҳосилга киради. Табиий офатларга дуч келмай, пишиқчиликка етиб олсак, марра бизники. Етиштирган мева ва сабзавотларимиз халқимизга тортиқ қилинади.

Бу йилги режамиз истеъмолчиларга 81 миллион сўмлик шартли банка шарбатлар, қиём, маринoват қилинган мевалар етказиб беришдир.

Г. МАМБЕТОВА.

XXIV ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ ПАРТИЯ КОНФЕРЕНЦИЯСИ ОЛДИДАН

КОМИССИЯНИНГ НАВБАТДАГИ ЙИҒИЛИШИ

Кеча вилоят партия комитетида XXIV Тошкент вилоят партия конференциясига тайёргарлик кўриш комиссиясининг навбатдаги йиғилиши бўлиб ўтди.

Комиссия раиси, Қишлоқ хўжалиги иқтисодиёти Ўрта Осиё илмий-тадқиқот институтининг директори С. Н. Усмонов бошчилигида ўтган бу йиғилишда конференция ишининг кун тартиби ва регламенти, қарорлари ва резолюциялари, ишчи органлари таркиблари лойиҳалари, вилоят партия комитети, вилоят партия ташкилоти назорат-тафтиш комиссияси таркибига таклифлар, Ўзбекистон Компартияси XXII съездига, КПСС XXVIII съездига делегатликка, партиянинг сайлаб қўйиладиган юқори органлари таркибига таклифлар хусусида комиссиялар ахборотлари тингланди.

Шундан сўнг вилоят шаҳарлари ва ноҳияларига бориб делегатлар фикрини ўрганувчи тўртта гуруҳ ташкил этилди ва уларнинг жойларга жўнаб кетиш жадвали тасдиқланди. Навбатдаги йиғилиш муддати келишиб олинди.

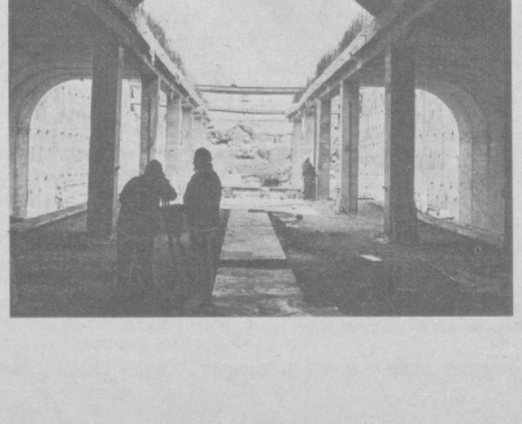

● Тошкент метрополитени Ўзбекистон линиясининг Тинчлик ва Беруний бекатлари қурилишида пардозлаш ишлари жадал суръатлар билан олиб борилмоқда. Бу бекатларни ишга тушириш билан линияни фойдаланишга топшириш ниҳоясига етказилади. Тошкент метро қурилиши тресги жамоаси бу икки бекатни шу йилнинг 7 ноябригача қуриб битказиш юзасидан белгилаган меҳнат маррасини муваффақиятли эгалламоқда. Суратларда: Тинчлик бекати платформаси (пастда), сувоқчилардан Альфия Кашакова ва Александра Капуновалар шу бекатда пардозлаш ишларини олиб боришяпти.

А. ГОРОКРИК суратлари (ЎзТАГ).

• Редакцияга хатлар

ТЎҒРИ ҚАБУЛ ҚИЛАЙЛИК

• АКС-САДО • АКС-САДО •

Ҳурматли редакция!

Сизларга ушбу хатни йўллашимга газетангизни шу йил 3 март сонида эълон қилинган «Тушунмоқ ўзингни англамоқдан бошланади» сарлавҳали мақола сабаб бўлди. Бу мақола фақат ўзимга эмас, балки мен билан бирга ўқиётган кўпчилик курсдошларимга ҳам маъқул бўлди. Сабаби, муаллиф унда ҳар бир оилада учраб турувчи ҳаётий кечинмаларни, қайнона-келин муносабатларини қаламга олган.

Бу каби мақолаларнинг ҳаёт остонасида турган ёки эндигина унга илк қадамлар қўя бошлаган биз каби ёшларга тарбиявий аҳамияти катта, деб ўйлайман. Баъзан тенгдош дугоналар, курсдошлар оила, қайнона, келин муносабатлари ҳақида баҳслашиб қоламиз. Шунда аксарият қизлар дарҳол қайноналарини ёмонлашга тушишади. Нега энди? Ўғли яхши-ю, онаси ёмонми? Менимча ҳеч бир қайнона келинга ёмон бўлгин, дея танбеҳ бермайди. Ахир ҳар бир она фарзанди туғилган кундан бошлаб, унинг камолини, ҳаётда ўз йўлини-ю, оилада ўз ўрнини топишини кўришни орзу қилади. Фарзандининг бўйига бўй, ёшига ёш қўшилгани сари яхши ният билан сандиққа мато йиғади. Эшикдан кириб келган келинчакни «болам» дея бағрига босади. Шундай экан, биз ёшлар ҳам ўзга хонадонга келин эмас, қиз бўлиб келдик, дейлик ва бу сўзлар қуруқ ибора бўлиб қолавермасин. Ўша оиланинг — яхшисини ошириб, ёмонини яширишни ўрганайлик. Нима учун уйда онамиз бирор хато ёки камчилигимизни кўрсатса, уни тўғри қабул қиламиз-у, қайнонаники гўё кесатиқдек, пичингдек туюлиши керак?

Мен ўзим ҳам оилада кенжа қиз бўлганлигим, учта келинойиларим борлиги туфайли уй юмушларидан деярли озод эдим. Ҳозир эса ўзга оиладаман. Супур-сидирга ҳам, кир ювиш-у, овқат тайёрлашга ҳам улгуришга ҳаракат қиламан. Начора, хотин-қизларга қийин, ўқиш, иш, уй-рўзғор, бола-чақа ташвишлари улар зиммасида, деб ўтираверган билан иш битмайди. Яхши оила бекаси, меҳрибон она, ўқиш ва ишга ҳам улгуриш аёллардан чаққонликни, сабр-қаноатни талаб этади. Ана шунда биз оилада ва ҳаётда «бахтли аёлман» дея оламиз. Биз ҳам бир кун келиб, ёшимиз улғайишини, ўзимиз ҳам қайнона бўлишимизни унутмайлик.

Муҳаббат ХУДОЙБЕРГАНОВА,
ТошДУ, тарих факультети, III курс талабаси.

БОШҚА ЧОРА ЙЎҚМИКИН?

«ТОШКЕНТ ҳақиқати» газетасининг 27 март сонида эълон қилинган «Жазо ўрнига муҳофаза» сарлавҳали мақолани ўқиб уйга толдим. Биз ҳар куни жамоатчилик фикрини шакллантирувчи оммавий ахборот воситаларида «қайта қуриш», «Янгича тафаккур», «ишга янгича ёндашув» каби кўплаб ибораларни ўқиймиз, эшитамиз. Энди савол туғилади, шунча қилинаётган ишлар, гапирилаётган гаплар салбий ҳодисаларни бартараф этишда таъсир кўрсатяптими? Назаримда ўзгариш бўлмаяпти.

Жумладан, ана шу мақолада тилга олинганидек савдо соҳасидаги қинғир ишларга қарши қачонлардан бери курашамиз. Лекин уларга барҳам бера олганимиз йўқ. Ўтган йили ишчи назоратлари постлари тузиш ҳақида қарор чиқарилганида энди савдода тартиб ўрнатилар экан-да, деб ишонгандик. Лекин у ҳам меҳнатсиз даромад орттиришни касб қилиб олганларга тўсиқ бўла олмади. Бу соҳада 42-дўкон сотувчиси Б. Курашин билан содир бўлганидек қонунбузарларни асоссиз муҳофаза қилиш ҳам давом этяпти. Мақолада келтирилган бошқа фактлар ҳам минглаб сўм маблағларни ноқонуний йўллар билан ўзлаштираётганлар сони камаймаётганлигини кўрсатиб турибди.

Шундай экан, савдо ходимларининг ўз ишларига бўлган муносабатларини тубдан ўзгартиришга имкон берадиган бошқа бир чора, тадбир излашимиз керак эмасмикин?!

Ҳ. ОМОНОВ,
Оржоникидзе ноҳияси.

ЧИҚИНДИЛАР КАМАЙДИ

Чирчиқдаги «Узбекхиммаш» заводида экология вазиятини соғломлаштириш комплекс программаси муваффақиятли амалга оширилмоқда. Бу ерда ҳавога зарарли моддалар чиқариб юбориш йил бошидан буён 50 тонна қисқартирилди.

Мазкур программани 1994 йилга қадар бажариш мўлжалланган. Лекин унинг анчагина қисми ҳозирнинг ўзидаёқ турмушга татбиқ этилди. Чунончи, қуйиш цехини қайта жиҳозлаш тугалланди, Чирчиқ дарёсига зарарли оқаваларни чиқариб юборишга амалда барҳам берилди.

«Узбекхиммаш»да химикатлардан кенг фойдаланиладиган халқ истеъмол моллари цехи реконструкция қилинмоқда. Корхона мутахассислари ишлаб чиққан технология углерод оксиди чиқиндиларини анча камайтириш имконини беради. Машинасозлар шу мақсадлар учун 130 минг сўмдан кўпроқ пул сарфлайдилар.

Бу ерда сарф-харажат қилишда иккиланиб ўтиришмайди. Чунки атроф муҳитни булғатишдан ташқари, корхона бунинг учун табиатни муҳофаза қилиш органларига катта жарималар тўларди.

(ЎзТАГ мухбири).

• *Тошкент вилоят партия конференцияси олдидан*

ИНСОН — МАФКУРАВИЙ ИШ МАРКАЗИДА

Тошкент вилояти коммунистларининг XXIII партия конференцияси ўтганига деярли бир ярим йил бўлди. Вилоятимиз коммунистлари бажарилган ишларни сарҳисоб қилиб, қайта қуришнинг бугунги долзарб босқичида амалга оширилиши лозим бўлган вазифаларни белгилаб олмоқдалар.

Шу даврда мамлакат ва партия ҳаётида бўлгани сингари жумҳурият ва вилоятимизда ҳам муҳим ўзгаришлар рўй берди. Улар ҳеч кимни лоқайд қолдирмаяпти. Барча кишилар бўлаётган воқеаларни мустақил баҳолаб, ўз муносабатларини билдирмоқдалар, қайта қуриш муваффақиятини таъминлашга қаратилган кўплаб таклиф ва мулоҳазаларни ўртага ташламоқдалар.

Шуни таъкидлаб ўтиш кераккки, қайта қуриш йўлидан чекинмаслик, янгиланиш ғоясига садоқат, келажакка ишонч каби хислатлар кўп жиҳатдан вилоятимиз меҳнаткашларининг эътиқодига, онгига боғлиқ нарсалардир. Шунинг учун ҳам биз ҳозирги шароитда мафкуравий ишларнинг бутун системасини қайта қуришга, оммага ўтказиладиган ғоявий-тарбиявий таъсир воситаларини янада такомиллаштиришга ҳаракат қилмоқдамиз. Тузилган мафкуравий комиссиялар, ахборот- методик ва ижтимоий-тадқиқот марказлари ўз фаолиятларини кадрлар билими ва маҳоратини оширишга, меҳнаткашларнинг маънавий оламини бойитишга қаратмоқдалар. Шу боисдан биз сиёсий ўқувнинг тузилишига ҳам маълум ўзгартишлар киритдик.

Кейинги йилларда 20 дан ортиқ сиёсий мактаб ва семинарларда машғулотларни таниқли жамиятшунос олимлар олиб борадиган бўлдилар. Чирчиқ шаҳри, Чилонзор, Бекобод ноҳиялари партия ташкилотлари ташкил этаётган сиёсий ўқув машғулотларида тингловчиларнинг мунозара юритишлари ва баҳслашишлари учун кенг имкониятлар яратилмоқда. Натижада мавжуд муаммолар ечимини топиш осон бўляпти. Машғулотлар қизиқарли ва мазмунли ўтяпти.

Жойларда тингловчиларнинг қизиқишларига қараб турли хил тўгараклар ва клублар ташкил этиляпти. Ўтган даврда сиёсий-маориф кабинетларида ташкил этилган клублар сони салкам 60 тага етди. Уларда шуғулланаётган тингловчилар ўзларини қизиқтирган масалалар бўйича янги-янги маълумотлар олмоқдалар, бўлаётган воқеаларни синчковлик билан таҳлил этмоқдалар. Ишнинг бу усули тингловчиларнинг сиёсий фаоллигини оширишга ёрдам бераяпти.

Сайлов кампанияси даврида мафкуравий ишлар яна бир поғона юқорига кўтарилди. Партия ташкилотлари бу даврда оммавий-сиёсий ишларни олиб боришга ижодий ёндашдилар. Вилоят партия комитети ҳузуридаги марксизм-ленинизм университетида депутатликка номзод этиб рўйхатга олинган ишчи, колхозчи коммунистлар учун алоҳида мактаб очилди. Номзодлар мактаб машғулотларида қатнашиб, сиёсий кураш йўлларини, нутқ санъатини ўргандилар. Мактабда шуғулланган номзодларнинг салкам ярми кейинчалик депутатлик мандатига эга бўлди.

Сайловларнинг боришига партиявий таъсир ўтказиш, фаоллар билан олиб борилаётган методик ишлар сифатини яхшилаш мақсадида вилоятимизнинг шаҳар ва ноҳияларида 168 та ахборот маркази, сайловчилар учун 246 та клуб, сайлов участкаларида консультация пунктлари ва гуруҳлари ташкил этилди. Партия комитетлари кўрган тадбирларнинг барчаси сайловларни муваффақиятли ўтказишга ёрдам берди.

Мафкуравий ишларга янгича ёндашув давом этмоқда. Эндиликда аҳоли истиқомат қиладиган жойларда олиб борилаётган сиёсий-тарбиявий ишларда ўзгаришлар сезилмоқда. Йирик маҳаллаларда ва мавзеларда жамоатчилик кенгашлари тузилаяпти. Улар ён-атрофдаги корхоналар ва бошланғич партия ташкилотлари мададига суянмоқдалар. Бундай кенгашларнинг дастлабкилари Тошкентда ва вилоятимизнинг бир қатор бошқа шаҳарларида ҳозир қизғин фаолият кўрсатаяпти. Улар иштирокида аҳоли ўртасида олиб борилаётган ғоявий-сиёсий ишлар жонланмоқда, теварак-атроф ободонлаштирилмоқда, тартиб ва интизом мустаҳкамланмоқда. Партия, совет ва хўжалик ташкилотлари билан ҳамкорликда олиб борилаётган бундай хайрли ишларни ҳар томонлама қўллаб-қувватласа арзийди.

Қайта қуриш даври мафкура кадрларини тинмай изланишга, шароитга қараб ижодий иш юритишга даъват этаяпти. Биз ҳаёт талаби билан мулоқот, ёш оналар, психология билими клубларини, фольклор бирлашмаларини ташкил этдик. Жойларда миллатлараро муносабатларни такомиллаштиришга кўмаклашувчи 7 та байналмилал маданий марказ тузилди. Бу марказларда турли миллат вакиллари ташаббус кўрсатиб ишламоқдалар. Улар иштирокида шаҳар ва ноҳияларда турли хил миллий байрамлар, дўстлик кечалари, ижодий учрашувлар ўтказилаяпти. Кўпгина жойларда СССР халқлари адабиётлари кутубхонаси, миллий тилларни ўрганиш бўйича тўгараклар ишлаб турибди. Бу йил «Наврўз» байрамини ўтказишда байналмилал марказларнинг барчаси фаол иштирок этди. Бу айём барча миллатлар байрамига айланиб кетди.

Айни пайтда «Наврўз» байрами байналмилал ва ватанпарварлик тарбиясига бундан буён янгича ёндашув зарурлигини ҳам намоён этди. «Партиянинг ҳозирги шароитдаги миллий сиёсати» юзасидан КПСС Ҳаракат дастурида қўйилган вазифалар миллатлараро муносабатларни ривожлантиришда муҳим омил бўлди. Биз эндиликда ижодий уюшмалар, театр ва мусиқа муассасаларини халққа янада яқинлаштириш, миллий маданият ва санъатни ривожлантириш, кишиларнинг маънавий оламини бойитишда ижодий зиёлилар имкониятидан кенгроқ фойдаланиш чораларини кўрмоқдамиз. Шу мақсадда вилоят партия комитети ҳузурида ижодий уюшмалар, театр, мусиқа муассасалари партия ташкилотлари котибларининг кенгашини ташкил этдик. Кенгаш ишлаб чиқаётган тавсиялар омма ўртасида олиб борилаётган тарбиявий ишларни янада яхшилашга ёрдам бераяпти.

Биз омманинг меҳнат ва сиёсий фаоллигини оширишга қаратилган усулларнинг барчасидан ижодий фойдаланишимиз керак. Шу ўринда ягона сиёсий кунлар ўтказишга янгича ёндашиш зарурлигини уқтирмоқчиман. Омма билан жонли мулоқотнинг бу усули кейинги пайтларда ўзини оқламай қўйяпти. Таҳлиллардан шу нарса маълум бўлдики, вилоят бўғинидаги сиёсий маърузачиларнинг қарийб ярми сиёсий кунларда иштирок этишмас экан. Расмиятчилик учун ўтказилаётган тадбир эса одамларда ҳеч қачон қизиқиш уйғотмайди. Бинобарин, раҳбар ходимлар омма орасида фаол иш юритиб, партиянинг обрўсини мустаҳкамлашлари, ижтимоий-иқтисодий муаммоларни бартараф этиш йўлларини кўрсатишлари керак эди.

Лекция тарғиботи самарадорлигини ошириш ҳам муҳим муаммо бўлиб турибди. Янгича шароитда бир қатор партия комитетлари, «Билим» жамияти ташкилотлари лекция ишини ташкил этишда қийналиб қолмоқдалар. Ўқиб берилаётган тайёр лекция матнлари одамларни қизиқтирмаяпти. «Билим» жамияти ташкилотлари эса кимнинг нимага қизиқишини тадқиқ этмаяпти. Янгича иш юритилаётган ҳозирги шароитда одамлар кўпроқ иқтисодий мавзудаги лекцияларни талаб қилмоқдалар. Лекин Оққўрғон, Чиноз ноҳиялари, Янгийўл шаҳрида бу талаб қондирилмаяпти. Чунки иқтисодий, илмий-техника тараққиёти, хўжалик юритишнинг янгича усулларига оид лекция ўқувчи лекторларнинг ўзи кам. Жойларда уларни тарбиялаш, билим доираларини кенгайтириш юзасидан ишлар олиб борилмаяпти.

Лекторларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш вилоятимизда муҳим муаммо бўлиб турибди. Ҳар йили вилоят партия комитети ўтказаётган беш кунлик семинарда мавжуд муаммоларни тўла ҳал этиш имкони бўлмаяпти. Шунинг учун биз лекторлар тайёрлашнинг мунтазам системасини яратиш устида ўйлашимиз керак.

КПСС Марказий Комитети съездолди Ҳаракат дастури лойиҳасида таъкидланганидек, қайта қуриш тақдири халқ таълими ислоҳоти билан бевосита боғлиқдир. Биз инсон тарбияси билан унинг ёшлигидан бошлаб шуғуллансаккина кутилган натижаларга эриша оламиз. Шу боисдан ҳам қайта қуриш шарофати билан мактабгача болалар муассасалари ва мактаблар ишига алоҳида эътиборни қаратмоқдамиз. Бу соҳада Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг жумҳурият барча меҳнат коллективларига ва фуқароларига қарата қабул қилган мурожаатномаси биз учун муҳим ҳаракат дастури бўлиб хизмат қилаяпти. Янги талаблар асосида мактаб ислоҳотини яна ҳам юқори босқичга кўтаришга интилмоқдамиз.

Ўтган йили вилоятимизда 41 та умумий таълим мактаби ва қатор қўшимча бинолар, 31 та болалар боғчаси қуриб ишга туширилди. Оталиқ ташкилотларнинг мактабларга кўрсатаётган ёрдами анча кучайди. Уларнинг кўмагида 712 та мактабда компьютерлашган синфлар очилди. 1—5 синфлар ўқувчиларига бепул нушталар ташкил этиш учун қўшимча 11 миллион сўм ажратилди.

Мактаб ислоҳотининг муваффақияти кўп жиҳатдан маҳаллий партия, совет, хўжалик органлари ташаббусига боғлиқ. Бу соҳада Ўрта Чирчиқ ноҳиясида олиб борилаётган ишларни алоҳида таъкидлаб ўтиш мумкин. Меҳнат коллективлари ва ноҳия раҳбарлари мактаблар қурилишига ва уларни жиҳозлашга биринчи даражали вазифа сифатида қарамоқдалар. Беш йилликнинг ўтган даврида 21 та мактаб ва 9 минг ўринли қўшимча бинолар қурилди. Мактабларнинг барчасида компьютерлашган синфлар очилди. Бундан фарзандлар ҳам, ота-оналар ҳам мамнун бўлмоқдалар.

Лекин бошқа ноҳиялар ҳақида бундай илиқ сўзларни айта олмаймиз. Мактаблар қурилиши Калинин, Янгийўл ноҳияларида ниҳоятда суст кетяпти. Калинин ноҳиясидаги мактабларда ўқиш ҳамон уч сменада олиб борилаяпти. Минг афсуски, вилоятимизда фақатгина 5 та сузиш ҳавзаси бор, холос. Шунга қарамай, кўпгина жойларда спорт иншоотлари қурилиши ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Эҳтиёжни қондириш учун яна 30 та стадион, 125 та спорт зали қуришимиз керак.

Биз мактабларнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш билан бирга ўқитувчиларнинг билим савиясини ошириш, таълим-тарбия ишини жонлантириш устида ҳам алоҳида қайғуришимиз лозим. Кўпгина педагогларнинг ғоявий-назарий билим даражаси бугунги кун талабларига жавоб бермайди. Суҳбатлар давомида шу нарса маълум бўлдики, айрим ўқитувчилар сиёсий ва маданий ҳаётдан ниҳоятда орқада қолиб кетганлар. Янги чоп этилаётган адабиётлардан, дарс ўтиш усулларидан бехабарлар. Йиллаб театрларда, музейларда бўлмайдилар. Айрим мактабларда носоғлом маънавий-руҳий вазият вужудга келган. Гуруҳбозлик, шикоятбозлик авж олган. Бундай ҳоллар ўқув-тарбия ишлари сифатига салбий таъсир ўтказмай қолмайди.

Биз маданий-маърифий ишларга ҳам янгича ёндашув йўлларини излашимиз зарур. Сир эмас, бу соҳа узоқ йиллар эътибордан четда қолиб келди. Оқибатда таримиз, миллий урф-одатларимиз унутилди, одамларнинг маънавий турмуш тарзи пасайди. Ҳозир вилоятимизда фаолият кўрсатаётган клубларнинг 60 фоизи, оммавий кутубхоналарнинг 90 фоизи мослаштирилган хоналарда ишлаяпти. Уларнинг аксарияти қишда иситилмайди. Типовой бинолар қуриш юзасидан берилган топшириқлар кўп жойларда бажарилмаган.

Шароитнинг йўқлиги учун ҳам маданий-маърифий иш усуллари ва услубларини янгилашда ўзгаришлар сезилмаяпти. Одамларга фақат кинофильм ёки концерт қўйиб беришдан нарига ўтилмаяпти. Аҳолининг атиги 2,5 фоизи бадиий ижодиётга жалб этилган холос. Янгийўл шаҳри, Бекобод, Тошкент ноҳияларида бу кўрсаткич яна ҳам паст.

Партия комитетлари совет органлари билан ҳамкорликда маданият соҳасидаги аҳволни тубдан яхшилашлари керак. Конференция делегатлари маданий ҳаётимизни соғломлаштиришга, кишиларнинг маънавий оламини бойитишга кўмаклашувчи таклифлар билан келишларини истардик. Чунки маданий-маърифий муассасаларга бўлган эҳтиёж йил сайин ортиб бораяпти. Улар олдига кишиларнинг маънавий эҳтиёжларини тўлароқ қондириш вазифаси қўйилмоқда. Бунинг учун ижодий кучларни бирлаштириш, аҳолининг маданий, ахлоқий ва эстетик эҳтиёжларини қондириш йўлларини биргалашиб излаш лозим.

Кейинги пайтларда мафкура кадрлари олдига одамларнинг талаб ва истакларини кўпроқ ўрганиш, бўлаётган ўзгаришлар одамларга қандай таъсир кўрсатаётганлигини тадқиқ этиш ва истиқболни чамалаш вазифалари қўйилмоқда. Бу соҳада мунтазам иш олиб бориш мақсадида социологик марказ, социологик тадқиқотларни мувофиқлаштирувчи кенгаш тузилди.

Бу борада Бектемир ноҳия комитети олиб бораётган ишлар диққатга сазовордир. Партия комитети ташаббуси билан ўқув юртларида, меҳнат коллективларида, аҳоли истиқомат жойларида жамоатчилик фикрини ўрганувчи хизмат ташкил этилди. «Главташкентстрой», Чкалов номли Тошкент самолётсозлик ишлаб чиқариш бирлашмасида эса социологик лаборатория иш юритаяпти.

Бироқ ҳамма жойда ҳам социологик тадқиқотлар вақтида ўтказилаяпти, деб бўлмайди. Тадқиқотчилар кўпинча ҳаёт воқеаларидан орқада қолмоқдалар.

Бу йўналишда жумҳурият Фанлар академияси тадқиқотчилари меҳнат коллективларига зарур ёрдамни кўрсатишлари зарур. Лекин олимларимиз сусткашлик қилмоқдалар. Улар социалогик бўлинмалар ишини мувофиқлаштириш, социологик тадқиқотларга илмий методик жиҳатдан раҳбарлик қилиш чораларини кўрмаяптилар. Партия комитетлари меҳнат коллективларида ва истиқомат жойларида маънавий-руҳий вазиятнинг шаклланишини тезкорлик билан ўрганувчи системани яратишлари лозим.

КПСС XXVIII съезди арафасида босиб ўтилган йўлга яна бир карра назар ташлаб, ўз фаолиятимизни ҳар жиҳатдан чуқур таҳлил этишимиз, уни янги ғоялар ва мазмун билан бойитишимиз зарур. КПСС Марказий Комитети Ҳаракат дастури лойиҳасида таъкидланганидек, сиёсатимиз марказида ҳамиша инсон туриши керак. Инсон онгига ва қалбига қанчалик самарали таъсир ўтказсак, қайта қуриш муваффақияти шунчалик таъминланаверади. Бунинг учун мафкурачилар ҳамиша одамлар орасида бўлишлари, ҳар бир кишининг қалбига қулоқ солишлари, қайта қуришнинг асл фидокорларини тарбиялашда ҳақиқий коммунист сифатида иш юритишлари лозим.

Ш. МАҲМУДОВА,
Ўзбекистон Компартияси Тошкент вилоят комитетининг котибаси.

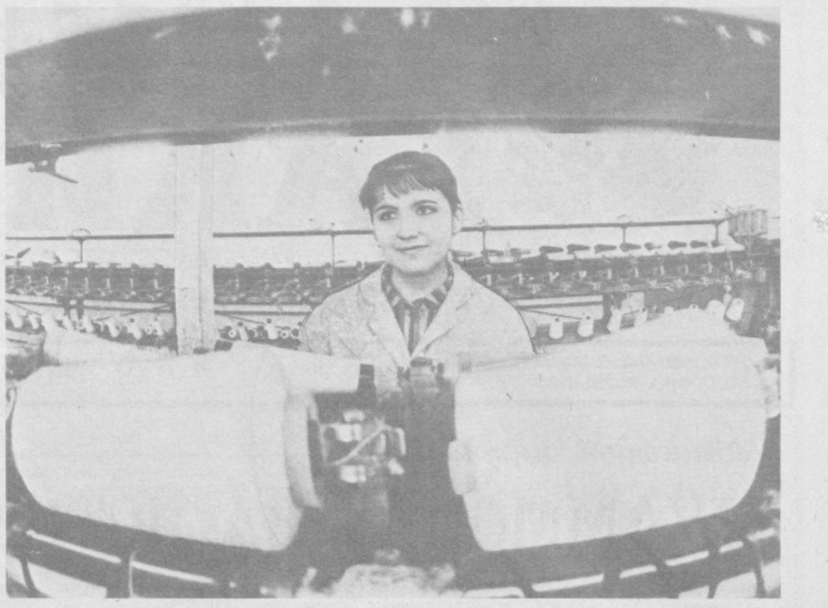

Барно Раҳматуллаева «Малика» трикотаж ишлаб чиқариш бирлашмасининг 2-тўқув участкасида 3 йилдан бери ишламоқда. Қисқа муддатда у танлаган касби сир-асрорларини пухта эгаллаб олди. Доим ишлаб чиқариш илғорлари сафида бўлмоқда.

Т. КАРИМОВ суратга туширган.

ХЎЖАЛИК ҲИСОБИДАН — ИЖАРА ПУДРАТИГА

БУ ПАХТА тозалаш заводининг маҳсулот етказиб берувчи мижозлари бўлган жамоа ва совет хўжаликлари анчагина. Уларнинг пахтакорлари ўзларининг моддий манфаатдорликлари шу корхона ишчи-хизматчилари меҳнатига ҳам боғлиқлигини яхши тушунадилар. Бу пахта тозаловчиларнинг ҳалол меҳнат қилишларини, пахтакорларнинг қишин-ёзин тинмай не-не машаққатлар билан етиштирган ҳосилларидан иложи борича кўп ва сифатли тола ажратиб олишларини тақозо этади. Шундай бўлсагина икки томон яна бир қўшимча даромад манбаига эга бўлади.

Оққўрғондаги бу завод ишчи-хизматчилари шу талабларга амал қилишга астойдил интилишяпти. Хом ашёни қайта ишлашдан иложи борича кўпроқ маҳсулот тайёрлаш имкониятларини ишга солишга катта эътибор бермоқдалар. Шу мақсадда хўжаликни юритишнинг илғор усули — хўжалик ҳисоби жорий қилинди. Техникани тараққий эттиришга қаратилган тадбирлар амалга оширилмоқда. Социалистик мусобақани ташкил этиш такомиллаштириляпти. Меҳнат беллашуви ғолибларини аниқлашда ишлаб чиқаришнинг миқдори қатори маҳсулот сифати, таннархи, меҳнат унумдорлиги, тежамкорлик каби қатор бошқа кўрсаткичлар ҳам ҳисобга олинмоқда.

Ишлаб чиқариш илғорларини моддий ва маънавий рағбатлантириш тартиби ҳам қайта ишлаб чиқилди. Корхонада асосий бўғин бригадалар ҳисобланади. Ҳар бир бригаданинг таркибига асосий ишлаб чиқариш бўлинмаларида ишлаётган ҳамма сменадошлар киради, соғлом рақобат ҳар ойда якунланади. Ғолибларга пул мукофотлари, кўчма вимпеллар берилади. Уларни рағбатлантиришнинг анъанавий бўлмаган бошқа кўпгина шакллари ҳам қўлланиляпти. Жумладан, бепул ёки имтиёзли шартлар билан санаторий ва дам олиш уйларига йўлланмалар бериш, совғалар тақдим қилиш, ташаккурномалар эълон қилиш, Ҳурмат тахтасига исмини ёзиш, «Чақмоқ»ларда қайд қилиш ва ҳоказолар. Қисқаси ҳалол ва сидқидилдан меҳнат қилаётганлар тақдирланмасдан қолмаяпти.

Хўжалик ҳисобида ишлаш ҳам пахта тозаловчиларнинг меҳнатга ижодий муносабатини кучайтирмоқда. Бундай шароитда ишлаш ҳар бир ишчи-хизматчининг манфаатдорлиги умуман коллектив меҳнати натижасига, коллективнинг манфаатдорлиги эса ҳар бир ишловчининг меҳнат самарасига боғлиқлигини уйғунлаштириб қўйди. Шу сабабли ҳам эндиликда виждонан ишламаслик кечирилмайдиган бўлиб қолди. Ундайларни ҳеч қайси коллектив ўз сафида ушлаб турмасдан кавушини тўғрилаб қўймоқда. Ҳеч ким бу ишга аралашолмайди. Бугина эмас, балки ўзига тааллуқли бошқа масалаларни ҳал қилиш фақат ўша коллектив ихтиёрида. Маслаҳатлар бериш, тушунтириш мумкин. Лекин барибир пировард ҳукмни коллективнинг ўзи чиқаради.

Бу кўп томондан яхши бўлмоқда. Завод раҳбарлиги ва бўлимларининг умуман бутун коллективга, қолаверса корхонага тааллуқли кенг қамровли масалалар билан шуғулланиш имкониятлари кенгайди. Ишлаб чиқариш жараёнларини такомиллаштириш, техника тараққиётини жадаллаштириш, маҳсулот сифатини яхшилаш, меҳнат унумдорлигини ошириш билан боғлиқ бўлган ва бошқалар шулар жумласидандир. Шу туфайли ҳам корхонадаги қатор асбоб-ускуналар янгиланди ёки анча такомиллаштирилди, замонавий агрегатлар ишга туширилди.

Шуларнинг ҳаммаси коллектив фаолияти натижаларининг тобора салмоқли бўлишига ёрдам бермоқда. Асосий ишлаб чиқариш кўрсаткичлари сезиларли даражада яхшиланди. Буни ўн иккинчи беш йилликнинг тўртинчи йили якунларида ҳам кўрса бўлади.

Коллектив ўз меҳнатининг етакчи кўрсаткичи — буюртма шартномаларини барқарор бажарадиган бўлиб қолди. Илгари бири уддаланса, иккинчиси адо этилмас, бу ортиқча кўнгил хираликларга сабаб бўларди. Эндиликда тамомила бошқа манзара ҳукм сурмоқда — буюртмалар доим муддатида бажарилмоқда. Ўтган йили маҳсулот етказиб бериш ҳисобига олинган ҳолда реализация режаси тўла уддаланди. Ҳаммаси бўлиб 19 миллион 709 минг сўмлик маҳсулотлар мижозларга етказиб берилди.

• *Қайта ишлаш корхоналарида*

Маҳсулотнинг айрим муҳим турлари бўйича режада белгиланган маррадан анча ўзиб ҳам кетилди. Масалан, пахта толасини олайлик. Ўтган йили унинг режадагига қўшимча ишлаб чиқарилгани йигирма тўрт тонна бўлди. Буюртмачиларга жами 9654 тонна қимматли хом ашё етказиб берилди. Чиқарилган чиқинди миқдори режада белгиланганининг 90,4 фоизини ташкил этди.

Жорий йилнинг биринчи чорагида ҳам дуруст ишланди. Маҳсулот етказиб бериш топшириғи тўла бажарилди, тола ишлаб чиқаришдаги натижа белгиланганидан 1,7 фоиз ортиқ бўлди. Бу тўқимачилик саноати корхоналарига қўшимча 153 тонна тола етказиб берилди демакдир. Шу чоракда чигит, момиқ ишлаб чиқаришда ҳам сезиларли силжиш бўлди. Биргина момиқнинг ўзидан режадагидан ташқари буюртмачиларга 54 тонна етказиб берилиб, режа 118 фоиз қилиб адо этилди.

Толани ажратиб олишда ҳам бироз бўлсада илгарилаб борилмоқда. Мавжуд асбоб-ускуналарнинг соз ҳолда бўлиши, технология талабларига тўла амал қилиш, ишчи-хизматчилар малакасини ошириш, тузатиш хизматининг пухта йўлга қўйилганлиги бунинг негизлари бўляпти. Ўтган йили ҳар бир тонна «оқ олтин» хом ашёсидан ажратиб олинган тола миқдори 32,2 фоизга етди. Бу режадагидан ўн килограмм кўпдир. Бу йил эса бу кўпайиш икки баравар ортиб, йигирма килограммга етди. Агар ўтган йили деярли ўттиз минг тонна пахта қайта ишланган бўлса, бу йилнинг биринчи чорагида яна тўрт минг тоннага яқини тозаланди. Бу қўшимча олинган тола миқдори юзларча тоннани ташкил этишни кўрсатади.

Янги шароитларда ишлаганда иложи борича кўпроқ фойда олишга эришиш керак. Айниқса, қўшимча олинганидан наф кўп. Чунки корхона турли жамғармаларининг миқдори шунга боғлиқ. Корхонада бу масалага эътибор кучайганлиги, коллективнинг ҳар бир аъзоси шунга интилаётганлиги учун ҳам маҳсулот таннархи камаймоқда. Шу туфайли белгиланганига нисбатан 114 минг сўм кўп нақд фойда олинди.

Бундан ташқари, ҳар бир сўмлик товар маҳсулотини ишлаб чиқариш учун нормадагидан анча кам харажат қилинмоқда. Топшириқда белгиланишича у 98,15 тийинни ташкил этиши керак, аслида 96,27 тийинданга айланди. Ҳар бир ишловчи ҳисобига тайёрланган маҳсулот ҳажми 0,1 тонна кўп бўлди. Шундай омиллар туфайли олинган фойда ўтган йили тўққиз юз минг сўмликдан ҳам ошиқ бўлди. Бу режада назарда тутилганидан тўрт юз минг сўмлик ортиқдир. Жорий йилнинг биринчи чорагида ҳам бу кўрсаткич анча ошириб адо этилди.

Пахта тозаловчилар хорижий мамлакатлар билан иқтисодий алоқаларнинг кенгайишига ҳам эришмоқдалар. Узоқ йиллардан бери ўз маҳсулотларини қатор чет эллик буюртмачиларга етказиб беришяпти. Улар орасида Вьетнам, Германия Демократик Республикаси, Чехословакия, Польша тўқимачилик саноати корхоналари бор. Уларга биргина ўтган йили юзлаб тонна «оқ олтин» толаси юборилди. Уларнинг буюртмалари сифатли бажарилишига алоҳида эътибор бериляпти. Шунинг учун ҳам маҳсулот сифатига улардан деярли норозилик хатлари тушмаяпти. Бу йил буюртмалар муддатидан ўн кун илгари бажарилди.

Бироқ корхона коллективи барча мавжуд имкониятлардан самарали фойдаланаолмаётганлигини ҳам айтиб ўтиш керак. Бундай резервлар эса анчагина бор. Жин машинасининг ҳар соатдаги унумдорлиги 0,5 килограмм ошиқ бўлгани ҳолда момиқ ажратгичларнинг унумдорлиги 0,3 килограмм камдир. Шу туфайли момиқ ишлаб чиқаришда ўтган йили белгиланган кўрсаткичга эришилмади. Ўтган йили салкам эллик минг сўм пул фойдасиз сарфланди. Кўп ҳолларда тола сифати ҳам кўнгилдагидек бўлмаяпти. Ишлаб чиқариш жараёнида пахтанинг ортиқча исроф бўлиши ҳоллари тўла барҳам топганича йўқ.

— Коллективимиз ишлаб чиқараётган пахта толасининг сифати ҳар доим ҳам талаб даражасида бўлмаяпти, — дейди заводнинг бўлим бошлиғи Ш. Мамаnazаров. — Бунинг асосий сабабларидан бири брезент чодирларнинг эскилигидир. Уларнинг айримлари илма-тешик бўлиб кетган, увалaниб тушай деб турипти. Янгисини сўрасангиз ҳар доим қулоқ солишмайди. Шу сабабли эски бўлса ҳам фойдаланишга мажбур бўлаяпмиз. Улардан нам бунтлаб қўйилган пахтага ўтмоқда. Натижада унинг сифатини бузаяпти. Яна бир масала ҳақида тўхталмоқчиман. Ёнғинга қарши ишлатиладиган анжомлар жуда эскириб қолган, айримлари яроқсиз ҳолга келган. Биз жумҳурият Ички ишлар вазирлиги ёнғиндан сақлаш бошқармасининг мутасадди ходимлари бу ишда ёрдам беришларини истардик.

М. МАҲМУДОВ.

• *Сўраган эдингиз*

Ҳозирча тақчил бўлиб турибди

Ҳурматли редакция!
Дориларнинг камайиб кетишига сабаб нима? Энг оддий дори-дармонларни ҳам баъзан топиш қийин бўляпти. Умуман бу мушкуллик қачонгача давом этади? Шулар ҳақида маълумот берсангиз.

З. МИРЗАҲАМДАМОВА,
оила бекаси, Оржоникидзе ноҳияси.

ГАЗЕТХОН бу саволни жуда ўринли берган. Чунки худди ана шундай сўровлар билан фақат редакцияга эмас, ўзимиз хизмат қилаётган муассаса — Тошкент вилояти «Фармация» ишлаб чиқариш бирлашмасига ҳам мурожаат қилаётганлар кўп. Чиндан ҳам сўнгги ойлар ичида дори-дармонга тақчилликлар сезилиб қолди. Бу ҳолни анча олдиндан кўра билган ҳукуматимиз дориларнинг камайиш сабабларини кўрсатиб халққа холис ахборот берган эди.

Аввало дори-дармон тайёрлаш учун зарур бўлган хомашё билан таъминотчи корхоналар медицина саноатини етарли таъминламаётгани ёки бу ишни пайсалга солаётгани бунга асосий сабабдир. Натижада вилоятнинг дориларга бўлган эҳтиёжи 70 ёки 80 фоиз бажариляпти, холос. Йил давомида уларнинг ўта кам ажратилиши натижасида, адебит, глибутид, манинил, букарбон, буформин каби қандни камайтирадиган, Рибоксин, таблеткали Рибоксин, АТФ, Кокарбоксилаза сингари юрак дорилари анча камайиб кетди. Таблеткали метипред, кенакарт, палькартолон, преднизолон тақчиллиги сезилди.

Дори ишлаб чиқариш саноати дори-дармонларни бир маромда етказиб бермаслиги ҳам аҳволни мушкуллаштираётганлигини юқорида айтдик. Масалан, корглюкон йил давомида ажратилган фонднинг 16 фоизи миқдорида бир марта, у ҳам бўлса IV кварталда берилмоқда. Бу йил эса дорихоналар тармоғида умуман бўлмади. Глюконат кальций аралашмаси, хлорамин, линкомицин ва бошқалар билан ҳам аҳвол шундай.

Баъзан таъминотчилар дори бериладиган муддатни ўзларича ўзгартириб чўзиб юборадилар. Масалан, Боку химия-фармацевтика заводи випросал мойи билан таъминлашни I кварталдан III кварталга кўчирган эди. Лекин ҳозиргача ҳам бунинг уддасидан чиқмади.

Ҳатто етарли даражада ишлаб чиқарилаётган дори-дармонлар билан таъминлашда ҳам узилишлар бор. Уротропин, димедрол, парлодел ва бошқа шуларга ўхшаш дорилар жойларда етарли тайёрланмоқда. Аммо бир йилда бир маротаба ажратилмоқда, холос. Йил давомида эса буларга эҳтиёж катта.

Дори тайёрлайдиган корхоналар билан тўғридан-тўғри шартномалар тузиш йўли ҳам аҳволни яхшилай олмайди. Чунки бундай заводларнинг айримлари хом ашё йўқлигидан шартнома тузишга рози бўлмасалар, баъзилари бир қатор дориларни умуман тайёрлаш ниятида эмасликларини билдирмоқдалар. Масалан, Кишиневдаги «Молдавбиофарм» заводи 1990 йилда цинк мойи, Яван шаҳридаги завод хлорли оҳакни, Одессадаги СССР 60 йиллиги химия-фарма бирлашмаси таблеткали сахаринни, Қозондаги «Татхимфармзавод» 1989 йил IV кварталда ошқозон касаллигини даволашда қўлланиладиган бесалол, бекалгин каби дориларни етказиб бермади.

Ана шу тақчилликни тўлдириш учун Тошкент вилоятининг «Фармация» ишлаб чиқариш бирлашмаси жумҳуриятдаги, шунингдек, Иттифоқдаги бошқа бирлашмалар билан мустаҳкам алоқа боғлаб иш юритмоқда. Қайси бирлашмада маълум бир дори керагидан ортиқча бўлса, уларни сотиб олиб дорихоналарни таъминлашга интилмоқда. Масалан, йил бошидан бери Тбилиси витамин заводидан 250 минг ампула Витамин B_1, 43 минг ампула цианокаболамин сотиб олинди. Ҳаммаси бўлиб қўшимча равишда 47 минг сўмлик турли витаминлар харид қилинди.

Рўй берган аҳволни ҳукуматимиз ҳисобга олиб импорт йўли билан ҳаёт учун муҳим дориларни сотиб олишга қўшимча маблағ ажратди. Онкология билан боғлиқ, сил касаллигига қарши дори-дармонлар, турли антибиотиклар худди шу усул билан чет элдан харид қилиняпти.

Умуман, бу борадаги мушкулликни қачон йўқолишига келсак, шуни айтиш кераккки, Иттифоқдаги барча жумҳуриятлар ягона оиладагидек яшашлари керак. Шундагина ўзаро таъминотда узилиш бўлмайди. Заводлар ҳам тўла қувват билан ишлайдиган бўлиб қоладилар.

Н. СОДИҚОВА,
Вилоят «Фармация» ишлаб чиқариш бирлашмаси савдо бўлимининг бошлиғи.

«Ташсельмаш» заводининг алюмин цехида ўз касбининг моҳири бўлган ишчилар ўнлаб топилади. Эриган металлни қолипларга қуювчи Баҳодир Камолов ҳам шундай пешқадамлардан. У нормани доим ошириб адо этади.

ЭРТА БУГУНДАН БОШЛАНАДИ

● Ёзувчининг шаҳар мавзуига муносабати

ЖУМҲУРИЯТИМИЗНИНГ янги раҳбарияти халқ манфаати, шу жумладан, туб тошкентликлар манфаатлари йўлида қатор тадбирларни амалга оширишга киришган экан, ижодкор зиёлилар ҳам бу курашдан четда туролмайдилар, албатта. Мен ушбу мақоламда Тошкент ва тошкентликларнинг ўтмиши, бугуни ва эртасига оид айрим фикр-мулоҳазаларим билан ўртоқлашмоқчиман. Улар шахсий кузатишлар, мутолаа ва ўзаро мулоқотларда туғилган.

Жой номлари — тарих кўзгуси ва элчиси. Бу таъриф Тошкентдаги номларга ҳам тегишли. Масалан, «Чиғатой» деган атаманинг тарихи ўзи бир олам. Бу сўзга тилшунослик нуқтаи назаридан ёндашиб кўрайлик. Аслида «чиғатой» қўшма сўз бўлиб, «чиға» ва «той» қисмларидан иборат. Туркий тиллар қонуниятига кўра сўз бошида ундош товушларнинг бири ўрнига иккинчиси ишлатилиши мумкин. Масалан, «ч» ўрнига «ш» (Чимкент — Шимкент), «й» ўрнига «ж» (йўналиш-жўналиш) қўлланилади. Бош кийимига тақиладиган зийнат буюми «жиға» баъзан «чиға» шаклида ҳам талаффуз қилинади, яъни «жиғатой», айни пайтда «чиғатой» ҳамдир. Бу масаланинг бир томони, яъни товуш ўзгаришига боғлиқ жиҳатидир. Икки ёшгача бўлган от «той», бир яшар ва унгача бўлгани «тойча» ёки «тойчоқ» дейилади. Бунинг устига «той» сўзи эркалатиш ва кичрайтиш маъноларини ҳам билдиради: Алимтой, Ҳалимтой...

Бу фикр-мулоҳазалар «чиға» ва «той» сўзларининг луғавий мазмунига тегишлидир. Иккаласи қўшилиб ҳосил бўлган «чиғатой» қўшма сўзи янги маъно, яъни кўчма маъно кашф этади — «жиғали той» — «чиғали той», бўйин сочи — «ёли тик ўсган ғижинг той», бўлғуси «тулпор» маъносини ифодалайди. Энг аввал бошида туркий-чиғатой қабиласига асос солган ўша аждодимизга ота-онаси, аниқроғи, катта ёшдаги уруғ-аймоқлари, биринчи навбатда тоғалари яхши ният билан «чиғатой» деб ном берган ва кейинчалик шу Чиғатой номли шахс атрофига уюшган қабиладошлар ўзларини «чиғатой» деб атай бошлаганлар деб ҳисоблаймиз. Атоқли отнинг турдош отга, турдош отнинг вақт ўтиши билан атоқли отга алмашиниб кетиши қонуни ҳам фикримизни тасдиқлаши мумкин. Бу биринчидан. Иккинчидан, туркий халқлар турмушида отнинг аҳамияти, айниқса, қадим замонларда кучли бўлган. Кишилардаги энг яхши жисмоний ва маънавий фазилатлар ҳам отдаги хислатларга нисбатан берилган, у вафодор дўст сифатида улуғланган. Шунингдек, маънавий камчиликлар ҳам отдаги жисмоний камчиликларга қиёс қилинган. Масалан, суллоҳ одам отнинг қашқасига ўхшатилган.

Бу айтилганлардан шундай хулоса чиқариш керакки, Тошкентнинг жой номларини ўрганиш ва янги номларини беришда археолог, меъмор, тарихчи, ёзувчи, тилчи, этнограф ва бошқа шу каби мутахассислар биргаликда иш тутишлари мақсадга мувофиқдир. Бу ўринда мен ёзувчи деган сўзни ҳам атайин ишлатяпман. Бунинг боиси шуки, адабий асарда халқ турмуши бадиий тасвирланар экан тарихий жой номлари ҳам ўз ифодасини топади. Маълумки, тарихий асарларда тилга олинмаган баъзи шахслар ва йўқолиб бораётган жой номлари халқ тилида сақланиб қолган бўлади. Ёзувчи эса ана шу нарсаларни ҳам ўз асарида ифодалайди, яъни бадиий асарларда тарихий асарларда учрамайдиган воқеалар, шахслар, жой номларига дуч келамиз. Буларни ёзувчи халқдан олиб, яна халқнинг ўзига қайтаради. Тошкент тарихини ўрганишда тарихий асарлар билан бирга «Бобурнома» каби бадиий, хотиравий асарларга ҳам мурожаат қилсак фойдадан холи бўлмайди.

Сир эмаски, ҳозирги кунда «Пахтакор» томошагоҳидан то Хадрага қадар чўзилган улкан майдон, илгари асосан туб тошкентликлар яшаган табаррук ва тарихий ер бўм-бўш бўлиб, ҳувуллаб ва деярли қаровсиз ҳолда ётибди. Агар бу жойларга янги турар-жой бинолари қурилса, туб жой эгаларини, мабодо улар дунёдан ўтишган бўлса, уларнинг фарзанду невараларини қайта кўчириб келтирилса адолат тикланган, Тошкентга миллий қиёфа беришга ҳисса қўшилган бўларди.

Хадрадан то Шайхантовурга қадар Навоий кўчасининг ўнг томонида қурилган савдо расталари, афсуски, кўчага, демакким, харидорларга тескари қараб тушди. Бундай тескарилик дунёнинг ҳеч бир ерида бўлмаган бўлса керак. Эшиклари жар томонга қараган бу савдо расталари аслида Навоий кўчасига қараса, бу расталар шу ерда қад кўтариши керак бўлган бир неча кўпқаватли биноларнинг биринчи қаватларига жойлашган бўлиши керак эди. Ҳозирги расталар эса ўша кўпқаватли иморатларнинг ертўлалари, яъни савдо расталарининг омборлари бўларди. Ана шунда Навоий кўчасининг бу қисми кўркамлашарди, савдо расталарининг тепасидаги қаватларда шу ерлик аҳоли яшарди ёки давлат ташкилотлари жойлашиши мумкин эди. Энг муҳими шуки, Тошкент маркази кундузи ҳам, тунда ҳам марказга ўхшарди, аҳоли бўйича ҳам миллий қиёфасига эга бўларди, майдони ҳадеб энига кенгайиб кетиб, туб жой аҳоли шаҳар ташқарисига кетиб қолишга мажбур бўлавермасди. Ҳозир магазинлар, давлат ва жамоат ташкилотлари, ўқув юртлари ишлайдиган кундуз кунлари ўзбекларни шаҳар марказида учратиш мумкин бўлса-да, оқшом кўнгач улар ўз пойтахтларининг марказий қисмларида деярли учрамайдилар, чунки улар марказда деярли яшамайдилар, асосан илгарилари боғлари бўлган ерларда истиқомат қилмоқдалар. Туб аҳолини шаҳар марказига олиб келиш чораларини кўриш биринчи навбатда янги қурилажак биноларга уларни жойлаштиришдан бошланиши керак. Тошкентга прописка қилиш учун корхона ёки ташкилот шаҳар хазинасига тўлаши шарт бўлган 16 минг сўмдан ортиқ маблағни туб жой аҳоли учун бекор қилиш керак. Акс ҳолда шаҳримиз ўз миллий қиёфасига эга бўлмайди, ўзбеклар ўзларининг яккаю ягона пойтахтлари бўлмиш Тошкентда нисбатан оз сонли миллатлардан бири бўлиб қолаверадилар.

«Ўзбеклар ерга яқин яшашни яхши кўрадилар» деган гапни рўкач қилувчилар ҳам бўлиши мумкин. Лекин ўзбеклар ҳам бошқа аҳолининг манфаатларига таъсир этмасдан ўз пойтахтларининг марказида яшашга ҳақлидирлар. Ҳозир партия ва давлат ташкилотлари адолат юзасидан туб тошкентликлар манфаатини ҳимоя қилишга киришган экан, биз, зиёлилар ҳам бу ишни амалга оширишда раҳбариятга ёрдам берайлик.

Бугун аслида кечадан, эртанги кун эса бугундан бошланади. Кечаги режа бугун рўёбга айланади. Бугунги режа қандай аниқ бўлса, эртанги кунимиз ҳам шундай тиниқ бўлади. Булар исбот талаб қилиб ўтирмайдиган ҳақиқатдир. 72 йилдан ортиқ тарихга эга совет даври режалаштириш ишларини, таъбир жоиз бўлса, талабаларнинг имтиҳонларга тайёргарлик кўришига қиёс қилгим келади. Кўпчилик синовларга узлуксиз тайёргарлик кўриш ўрнига бошида хотиржам юрадилар-да, имтиҳонга яқинлашганда шошилинч ишга киришадилар, уларга ҳамиша бир кун етишмайди. Шунга ўхшаш буюк шахсларнинг йирик саналари илгаритдан маълум бўлса-да, бир, нари борса икки йил аввалгина юбилей режаси тузилади. Вақт оз бўлганидан тузукроқ тараддуд кўриб ҳам бўлмайди, баъзан эса уларни нишонлаш ойлаб, ҳатто йиллаб кечиктирилади. Алишер Навоийнинг 525 йиллиги икки йил кечикиб, 1968 йили ўтказилганди. Мана, даҳо шоирнинг 550 йиллигига тайёргарлик бораяпти-ку, лекин буни кўнгилдагидек деб бўлмайди. Юбилей тадбирларини белгилаш ва ўтказиш бизга боғлиқ бўлса, биринчи навбатда ҳукумат ва жамоатчилик эътиборини Ёш томошабинлар театри билан Қўлёзмалар хазинаси бир бинода бўлиши жуда хавфли эканини, ахир театр биноларида томоша пайтларида мушакбозлик бўлиб туришини, бундан ўт чиқиб кетиши эҳтимоли узоқ эмаслигини маълум қилардик. Театрга ёки Қўлёзмалар институтига бошқа бино топиб бериш масаласини кўндаланг қилиб ўртага қўярдик. Сўнгги йилларда Қоҳира, Тбилиси, Иваново театрлари ёниб кетганини, 1986 йили Ўзбекистонда учта театр, шу жумладан, Қўлёзмалар институтига туташ Ёш томошабинлар театри ёниб кетганини, бахтли тасодиф туфайли қўлёзмаларимиз, шу жумладан, Навоийнинг 150 дан ортиқ ҳаттот томонидан кўчирилган 450 га яқин китоби (айримларига ҳатто Навоий назари тушган) ёнмай қолганини эслатиб, масъулиятни яна бир бор кучайтириш зарурияти борлигини билдириб қўярдим. Эски шаҳардаги Табиат музейига ва янги шаҳардаги Навоий кутубхонасига ўт тушиб, ноёб ва нодир бисотимиздан айрилганимизни мисол қилиб айтардим. Хуллас, Навоийнинг 550 йиллик юбилейига доир биринчи тадбирни Қўлёзмалар институти биносига ўйламай-нетмай киритиб қўйилган Ёш томошабинлар театрини бу ердан бошқа жойга кўчиришга эришишдан бошлаш керак. Қўлёзмалар институти ва Адабиёт музейини бу ердан ҳозирча кўнириш мумкин эмаски, бино олдида Алишер Навоийнинг (гарчи супаси бесабаб пасайтирилган) ёлғиз ҳайкали, унинг олдида эса Шоирлар хиёбони жойлашган.

Навоий юбилейига доир иккинчи тадбир қилиб, ана шу хиёбонда ёш Алишерга билвосита асарлари орқали сабоқ ўргатган туркий шоирлар ва адиблар Юсуф Хос Ҳожиб, Маҳмуд Қошғарий, Юсуф Баласоғуний, Қутб Хоразмий, Сайфи Саройи, Аҳмад Яссавий, Сулаймон Боқирғоний, Лутфий, Отоий, Саккокийга, форсийзабон устозлардан Румий, Ғаззолий, Навоийгача «Ҳамса» яратган улуғ шоирлар Низомий Ганжавий, Ҳисрав Деҳлавийларга, Навоийнинг катта-кичик замондошлари — Шарафиддин Али Яздий, Абдураҳмон Жомий, Ҳусайний, Беҳзод, Хондамир, Маҳмуд Музаҳҳиб, Абдужамил котиб, Султон Али Машҳадийларга (бу рўйхатни яна давом эттириш мумкин) бюстлар ўрнатилса, Шайхонтовурдаги Шоирлар хиёбони ҳақиқатан ҳам ўз номига ярашиқли обод ва гавжум бўлса Навоий тўйига муносиб совға бўлур эди. Бу эса Тошкентга Шарқ қиёфасини бериши билан бирга Адабиёт музейининг амалий, кўргазмали, очиқ зали вазифасини ҳам ўтарди. Айни пайтда бу хиёбонда талабалар ва ўқувчилар учун ўзбек классик адабиёти, умуман шарқ адабиёти хусусида суҳбатлар ўтказиш мумкин бўларди.

Бас, эртанги кун бугунги режадан бошланар экан, халқаро Пушкин комитети тузилгани каби Алишер Навоийнинг 550 йиллиги муносабати билан «Халқаро Навоий комитети»ни ҳам тузиш керак. Унга иттифоқдош жумҳуриятлардан ташқари Афғонистон, Хитой, Ҳиндистон, Покистон, Эрон, Туркия, араб, шарқий ва ғарбий Европа мамлакатлари, АҚШ ҳам аъзо бўлишига ишонамиз. Навоийнинг улкан обрўйи Халқаро комитет ишига ривож беришига чет эллик ўзбеклар ҳам моддий ва маънавий ҳисса қўшишлари турган гап.

Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ,
Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби.

● Хорижий фермерлар тажрибасидан ●

ИШБИЛАРМОН БЎЛМАСАК...

СССР Давлат агросаноат комитети ташқи иқтисодий алоқалар бўлимининг ташабуси билан сўнгги йилларда Ватанимизнинг мутахассислари, деҳқонлари, хўжаликларнинг раҳбарлари ғарб давлатлари фермерларининг, чорвадорларнинг иш тажрибаларини ўрганиб қайтмоқдалар. Масалан, Калинин ноҳиясидаги «Шарқ» агрокомбинатининг агрономи Асқар РАҲМОНБЕРДИЕВ ҳам уч ой давомида Голландияда бўлиб, ерлик фермерлардан сабоқ олди. Яқинда биз Асқар Раҳмонбердиевдан сафар таассуротларини гапириб беришни илтимос қилдик.

КИШИ БОШИГА 20 ГЕКТАР: КЎПМИ, КАММИ?

БИЗНИ «Себеко Хандрлав» кампанияси таклиф қилганди. Дастлаб Вахингем шаҳрида бўлдик. Шу ердаги қишлоқ хўжалиги университетида ўн кун ўқидик. Шанба-якшанба кунлари шаҳардаги қишлоқ хўжалиги билан шуғулланадиган корхона, фермер хўжаликларига сафарлар уюштирилди.

Қисқа муддатли ўқув курсидан кейин биз (Совет Иттифоқидан жами 18 киши эдик) фермер хўжаликларига мустақил ишлаш учун бўлиндик. Мени Бариндрехт Аад исмли фермер илиқ қарши олди. Бу фермер очиқ далада деҳқончилик билан шуғулланади, 100 гекери бор экан. У асосан уруғлик ва емиш учун картошка, карам, пиёз, қанд лавлаги, буғдой ва кўкатлар етиштирар экан. Мана шу 100 гектар ерда ҳаммаси бўлиб тўрт киши ишлайди. Мен билан беш киши бўлдик.

Ҳа, ҳайрон бўлманг. Киши бошига 20 гектар ер тўғри келаркан. Ҳамма ишлар асосан механизация ёрдамида бажариларкан. Масалан, тўрт киши икки ярим кунда 20 гектар майдондаги картошкани кавлаб олдик. Уруғлик учун экилган майдонларнинг ҳар гектаридан 35—40 тоннадан, емиш учун экилган ерлардан эса 65 тоннадан картошка йиғиштириб олдик. Умуман бу ердаги деҳқончилик маданияти, ибратли тажрибалар тўғрисида кўп гапириш мумкин.

Аввало ер тўғрисида. Очиғи биз ер буюк бойлик, уни асраб-авайлашимиз керак, деб юрар эканмиз-у, амалда унга қарамас эканмиз. Б. Ааднинг экин майдонлари денгиз сатҳидан 4 метрча пастда жойлашган. Демак, сизот суви яқин. Шунинг учун ҳар йили у ер ости сувини ҳайдашга мўлжаллаб қурилган дренажларни созлаб боради. Иккинчидан, экинзорлар шундай ишланганки, унинг ҳар бир нуқтасида сув бир текисда, бир хил босим билан оқади.

У ерда қишлоқ хўжалигига хизмат кўрсатадиган махсус фирмалар, кампаниялар бор. «Юксан» кампанияси минерал ўғитлар билан озиқлантириш, зарур дори-дармонлар бериш билан шуғулланади. «Джон-Дейеер» фирмаси эса техник хизматни тўлиқ зиммасига олган. Сара уруғ — ярим ҳосил дейишади деҳқонлар. Бу ишни «Ройаль Слойс» фирмаси қойил қиларкан. Агар бу фирма фермер хўжаликларини сабзавот уруғликлари билан таъминласа, «Нак» кампанияси хоҳлаган навдаги картошка уруғлигини етказиб беради.

Бу фирма ва кампанияларга қачон ва қандай хизмат зарурлиги ҳақида буюртма берсангиз бўлгани, айтилган вақтда ишни сифатли қилиб бажаришади. Бир куни шундай воқеа юз берди. Биз эндигина картошка кавлашни бошлаган эдик. Бирдан комбайн ишламай қолди. Бариндрехт Аад «Джон Дейеер» фирмасига қўнғироқ қилди. Ярим соатга қолмай фирма вакиллари етиб келишди ва тез фурсатда комбайнни ишлатиб кетишди.

«СИЗДА ОҚ ПАШША БОРМИ?»

ГААГА шаҳридаги «ойнаванд дала»ларда деҳқончилик қиладиган «Агросистемс» кампаниясига қарашли 7 гектарлик теплицадаги тартиб-интизом, сариштаалик кишининг ҳавасини келтиради. Бу теплица асосан сабзавот экинларининг кўчатларини тайёрлашга ихтисослашган бўлиб, йил — ўн икки ой шу иш билан шуғулланар экан. Бу ерда бор-йўғи 24 киши ишлайди, Уларнинг вазифаси махсус мосламадаги торфли идишларга кўчат ўтқазишдан иборат. Қолган ҳамма ишларни роботлар бажаради. Яъни кўчатли идишни ғилдиракли йўл орқали теплица ичига олиб киради. Автомат суғориб, ўзи озиқлантиради. Орадан 30—35 кун ўтгач, тайёр бўлган кўчатларни ҳам роботлар олиб чиқади. Кампания вакиллари бу кўчатларни аукционга олиб бориб сотишади. Гулга кирган кўчатлар экилгач, 35—40 кунда ҳосилга киради. Қаранг, теплицанинг ичига бирон киши кирмасдан миллион-миллион кўчат тайёрланаркан.

Ҳосилнинг салмоғи, сифати кўчатга боғлиқ, албатта. Шунинг учун ҳам фермерлар фақат синовдан ўтган, ишончни қозонган кампаниялардан кўчат олишади. Бу ерда торфда ҳамда махсус пахтали материалларда (вата) кўчат етиштиришнинг технологияси билан ҳам танишдим.

Икки гектарли теплицаси бўлган Пермер исмли деҳқон хонадонида ўтказган кунларим ҳам мазмунли бўлди. Бу киши асосан бодринг, бақлажон экар экан. Ҳаммаси бўлиб тўққиз киши ишлайди. Ҳар квадрат метр ердан бодрингнинг «Корона» навидан ўртача 70 килограммдан ҳосил олишди. Энг муҳими бодринг ҳам томчилаб суғориш усулида етиштирилади. Совет Иттифоқида эса бу усулда ҳозирча фақат помидор парвариш қилинмоқда. Шунинг учун бу технологияни ўрганишга астойдил киришиб кетдим. Буни қарангки ҳар ҳафтадан икки марта теплицага кимёвий хизмат кўрсатиш фирмасининг мутахассиси келиб бодрингнинг ривожидан хабар олиб турди. Лабораторияда берилаётган озуқанинг таркибидан тортиб, ўсимлик танасидан ҳам намуна олиб текширишади. Текшириш натижасига қараб озиқ тайёрланади.

Помидор ҳосилдорлиги ўртача 35—40 килограммни ташкил этар экан. Ҳайрон қоласиз экинда ҳосилсиз шохнинг ўзи йўқ. Голландияда «ойнаванд дала»лардан йилига ўртача 3,5 марта маҳсулот олинади. Бу дунё миқёсида энг юқори кўрсаткич ҳисобланади!

Теплица хоналарида иқлим ниҳоятда мўътадил сақланади: иссиқлик, ёруғлик, намлик доим талаб даражасида. Бу мўътадилликни автомат бошқариб туради. Хона исиб кетса шамоллатилади, совиб кетса маромига келтирилади. Шунинг учун ҳам экин касалликка кам чалинади. Бизда кундузи ҳарорат 30—35 даражага кўтарилиб кетса, кечаси 5—6 даражага тушиб қолади. Экиннинг амал олиши секинлашади. Ўта иссиқ ва совуқдан касалланади.

Теплицаларда иш эрталаб соат 8.30 да бошланиб, саккиз соат давом этади. Шанба куни пешингача ишланади. Якшанба дам олинади. Бу иш режимига ҳамма — у бошлиқми, ёки ишчими бирдек амал қилади. Ҳеч ким бекор ўтирмайди. Ҳатто бош фермернинг ҳам ўз юмуши бор. Бошқача изоҳлаганда буйруқбознинг ўзи йўқ. Ҳар қандай масала иш давомида ҳал қилинаверади. Фермерлар ёзда икки ҳафта, қишда икки ҳафта — жами бир ой дам олишади.

У ерда ҳар ким ўз меҳнатига яраша моддий манфаатдор бўлади. Умуман бир ишчи ойига ўртача 2—2,5 минг гульден (Голландияда пулни шундай аташади) олади. Бу кўпми, камми? Голландияда битта енгил автомашинанинг нархи ўртача 9 минг гульден. Демак, уч ой, узоғи билан тўрт ойлик иш ҳақингизга машина сотиб олишингиз мумкин.

Сир эмаски, бизнинг теплицаларимизда оқ пашша деҳқонларни анча қийнайди. Лекин уларда оқ пашшани деярли учрата олмагач, охири мутахассислардан сўрадим. Улар айтиб беришди: бу ерда энг биринчи навбатда оқ пашшага қарши курашни унинг ривожланиши учун шароит яратмасликдан бошлайдилар.

Белгиланган вақтда ҳашаротнинг бор-йўқлигидан қатъий назар олдини олиш тадбирлари ўтказилади. Иккинчидан юқорида айтганимдек, бинонинг ичига мутлақо одам киритилмаслигининг ўзи оқ пашшага қўйилган тўсиқдир.

БОҒДОРЧИЛИК ВА ЧОРВАЧИЛИК ҲАҚИДА

ГОЛЛАНДИЯДА чорвачилик ниҳоятда ривожланганлигини билардим. Боғдорчиликдаги натижалардан эса бехабар эдим. Шунинг учун мўл ҳосилдан бош эккан мевазорларни кўриб ҳайратланиб қолдим. Бу ерда боғларнинг 90 фоизида паст бўлиб ўсадиган дарахтлар ўстирилади. Баландлиги нари борса одам бўйи келади. Бир гектар майдонда 3,5 минг тупгача олма, нок ёки бошқа мевали дарахтларнинг кўчати ўтқазилган. Энг қизиғи бу дарахтлар ҳам худди бизнинг токлар сингари махсус ишкомсифат мосламага боғланиб кўтариб қўйилган. Дарахтларга шундай шакл берилганки, ҳосилсиз шохнинг ўзи йўқ. Бу боғларнинг ҳар гектаридан 40 тоннадан 50 тоннагача ҳосил олишар экан.

Бу — мевазорларда ҳам теплицалардаги сингари томчилаб суғориш усули қўлланилади. Боғларда вертикал ёки горизонтал бўйлаб шланглар тортилган. Ҳар туп дарахт тагида тешикча бўлиб, озуқа томиб туради. Бу озуқа таркибида дарахт учун керакли бўлган ҳамма моддалар бор.

Менга бу ерда маҳсулотни сақлаш, қайта ишлашдаги тажрибалар айниқса маъқул бўлди. Ҳар бир фермер ўзи етиштирадиган сабзавот ва мева ҳажмини ҳисобга олиб, шунга яраша бежирим омборлар қуриб олган. Бу омборларни қуриш усули ҳам биздагидан фарқ қилади. Агар бизнинг омборхоналаримизда хоналарни совутиш ёки иситиш учун ҳаво бинонинг ёнидан ёки тепасидан берилса уларнинг омборларида шамол пастдан пол орасидан юборилади. Иқлим доим бир хил (зарур даражада) сақланади.

Мен фермер Бариндрехт Аадникида омборга картошка жойлашда иштирок этдим. Биласизми, картошкани 5—6 метр қалинликда тўкдик. Ҳайрон бўлдим, фермердан чириб кетмайдими, деб сўрадим. У эса кулиб ҳали бу омборда ҳеч нарса чириган эмас, деб жавоб берди.

Энг муҳими бу омборхоналар жуда содда, оддий усулда қурилган. Харажати ҳам бизда қурилаётган омборларга нисбатан беш-олти баробар арзон. Афсуски биз колхоз ва совхозларимизда жуда қиммат турадиган омборхоналарни лойиҳалаштириб оламизда, маблағ топа олмай йиллаб битказолмаймиз. Натижада минг-минглаб тонна маҳсулотлар чириб, йўқ бўлиб кетаяпти. Баъзан эса маҳсулотни арзон-гаровга сотаяпмиз. Масалан, айни август—сентябрь ойларида комбинатларда бодринг ғарқ пишган бўлади, қаерга топширишни билмай гаранг бўламиз. Голландияда эса бодрингни полиэтилен плёнкасидан тайёрланган халтачаларда икки-уч ойгача сақлашар ва танқис пайтда сотишар экан.

15 кун Шхилдернинг чорвачилик комплексида ишладим. Бу фермернинг кўп эмас, 40 бош сигири, жами 100 бошга яқин қорамоли бор. Сигирларнинг ҳар биридан йилига 6000—6500 килограммдан сут соғиб олар экан.

— Ҳеч қачон сигирни кўпайтиришга ҳаракат қилган эмасман, — деди у бир куни. — Чунки қўлимдаги сигирлар учун мавжуд ер, озуқа запасининг ўзи етади. Фақат 6 минг килограммдан сут берадиган говмушларнигина сақлайман.

Шхилдернинг шахсий сут цехи бор. Шу ернинг ўзида маҳсулот қайта ишланиб, заводга сотилади. Бу ердаги соғиш қурилмалари ва бошқа ускуналарни фақат орзу қилаяпмиз. Масалан, 40 та сигирни Англияда ишлаб чиқарилган аппаратда ярим соатда соғиб олдик. Бу мосламани 90 фоиз автомат бошқаради.

Соғишни бошлашдан олдин жаноб Шхилдер менга полиэтилен плёнкасидан ишланган идишни берди. Унинг ичида тўрт дона пахтасимон (ниҳоятда юмшоқ) материал бор экан.

— Бунда сигирнинг елинидаги эмчаклар артилади, ҳар бирида алоҳида эмчакни артгин, ишлатилганида зинҳор бошқасини арта кўрма, — деди бош фермер.

— Бундан мақсад нима? — сўрадим ундан.

— Бу сигирларни маститдан (кўп сигирлар елинида шундай касаллик бўлади,), асрайди.

Буни қаранг, биз ҳалигача одамларга алоҳида шприцлар етказа олмаяпмиз. Голландияда эса сигирнинг эмчакларини алоҳида матода артишмоқда.

Қорамоллар асосан яйловда юради. Сигирларнинг ҳар бирида маҳсулдорлиги ёзилган тахтача бор. Уларни ана шунга қараб озиқлантиришади. Кўп сут берадигани кўпроқ, кам берадигани шунга яраша ем-хашак ейди.

Умуман фермерларнинг ортиқча харажатга тоқати йўқ. Масалан, 100 бош қорамолни жаноб Шхилдер ўғли ва қизи жами уч киши уддалар экан. Тағин билмади-му, ўша ерда 7 минг килограмм сут берадиган сигирдан ҳам биз 5 минг килограмм сут соғиб ололмасак керак. Чунки, бизда ишбилармонлик, иқтидорлик етишмайди, шекилли...

НИМА ҚИЛИШ КЕРАК?

ҲОРИЖИЙ фермерлар тажрибасини ўрганишдан асосий мақсад ана шу иш усулларини ўз хўжалигимизда қўллашдан иборат, эди албатта. Мен Голландиянинг йирик уруғчилик кампанияларининг вакиллари билан мулоқотда бўлдим. Ҳозир теплицамизда улардан олиб келган помидорнинг ўн хил навини, бодрингнинг икки хил навини синовдан ўтказаяпмиз. Агар улар кутилган натижаларни берса, ҳорижликлар билан алоқани кенгайтирамиз.

Аммо голландларга етиш учун ҳали жуда кўп тўсиқларни енгиб ўтишга, муаммоларни ҳал этишимизга тўғри келади. Аввало бизга ёпиқ «ойнаванд» биноларда ишлаш учун қулай техника зарур. Афсуски, ҳалигача катта ҳамда кичик ҳажмдаги теплицалар учун зарур бўлган машина ва механизмлар, ускуналарни ишлаб чиқариш йўлга қўйилмаяпти.

Иккинчидан, тайёрлов ва қайта ишлаш соҳаларини тубдан қайта қуришимиз керак. Ҳозирги аҳвол билан на маҳсулотни сақлай оламиз, на уни истеъмолчига етказиб бера оламиз. Учинчидан, буйруқбозлик усулидан воз кечишимиз лозим.

Шунингдек, хўжаликларда ҳар ким ўз ишини ҳалол ва виждонан бажариши, шунга яраша моддий манфаатдор бўлиши керак. Ҳозир бизда нима бўлаяпти. Колхозчилар ҳам, совхоз ишчилари ҳам кўпроқ томорқаларга меҳр қўйишади. У ердаги ишларини оби-тобига келтириб, кейин хўжалик ишига келишади.

Назаримда вилоятимизда ҳеч бўлмаса теплицаларга мос уруғчиликка ва кўчат етиштиришга ихтисослашган ноҳияларaро теплица хўжалигини жорий этиш масаласи етилганга ўхшайди.

1990 йилнинг ўрталариданоқ теплицаларда экинларни кимёвий йўл билан дорилашни тақиқлаш кўзда тутилмоқда. Биз ҳам буни юз фоиз қўллаб-қувватлаймиз. Лекин дастлаб «ойнаванд» далаларда ривожланган зараркунанда ҳашаротларга қарши курашишнинг бошқа йўлини, дейлик биологик усулни ривожлантириб олайлик. Акс ҳолда шу кунда олинаётган ҳосилдан ҳам айрилиб қолишимиз мумкин.

Ниҳоят сўнггиси, назаримда, биз учун етишмаётган энг катта нарса ишбилармонлик, ишонч ва масъулиятдир. Хорижда шунга тўлиқ амин бўлдимки, ишбилармонлик бўлмас экан, ҳеч нарсага эришилмайди.

Суҳбатни
Ф. МУҲИДДИНОВ
ёзиб олди.

СУРАТЛАРДА: (юқорида) А. Раҳмонбердиев (чапда) голландиялик ҳамкасби билан олмазорда; «ойнаванд дала»да етиштирилаётган дуркун ниҳоллар.

КИТОБЛАР ОЛАМИДА

ҚОМУСИЙ ЛУҒАТ

Ўзбек Совет энциклопедияси Бош редакцияси ўрта ва катта ёшдаги мактаб ўқувчилари учун мўлжалланган «Ёш химик энциклопедик луғати»ни нашр этиб хайрли ишга қўл урди. У билан танишган ўқувчиларда шу фанга бўлган қизиқиш ортиши табиий. Асосан ёшларга мўлжалланган бўлса-да, энциклопедияда катталар учун ҳам анча-мунча қизиқарли маълумотлар бор. Чуқур мазмунли мақолалар, лаборатория шароитида ўтказиш кўзда тутилган амалий машғулот ҳамда тажрибалар фарзандларимизни фаннинг сирли оламидан хабардор қилади.

Луғатда химия фанининг қадимий тарихи, бугунги эришган ютуқлари, унинг ривожига ҳисса қўшган мамлакатимиз олимлари ҳамда чет эллик мутахассислар фаолияти ҳақидаги шарҳларни ҳам ўқиш мумкин. Масалан, қомусда жаҳонга машҳур физиклар Пьер Кюри ва Мария Склодовская Кюриларнинг физика билан бир қаторда радиацион химиянинг вужудга келишидаги илмий изланишлари тўғрисида батафсил ҳикоя қилинган. Аёллар орасида дунёнинг биринчи профессори, икки марта Нобель мукофотига сазавор бўлган Кюрининг фан учун ўзини ўлимга маҳкум этган фидокор олима эканлигини ҳамма ҳам билвермаслиги мумкин.

Қомусий луғат бизни бу йирик тадқиқотчи билан яқиндан таништиради. Унинг фан йўлидаги фидокорлигини, мукофотга берилган маблағни ярадорларга ёрдам фондига ўтказганлигини, ватанпарвар аёл нур касаллигидан ҳалок бўлганлигини билиб оламиз.

Мазкур луғат 1982 йилда «Педагогика» нашриёти босиб чиқарган китобнинг таржимаси бўлиб, у жумҳуриятимиз кимёгар олимлари ҳаёти — фаолиятидан ҳикоя қилувчи маълумотлар билан бойитилган.

Жумҳуриятдаги мактаблар, олий ўқув юртлари, илмий муассасалар ҳаётидан берилган суратлар китобни чиройли безашга хизмат қилган. Қомусни тайёрлашда олимлар малакали меҳнат қилганликлари яққол сезилади. Хусусан, ўзбекистонлик олимларнинг илмий фаолиятига оид таҳлилларни химия фанлари доктори, профессор Қ. Аҳмедов атрофлича ёритган Қомусий тайёрлашда луғатни жумҳурият фанлар академияси мухбир аъзоси М. А. Асқаров билан масъул муҳаррир, химия фанлари номзоди Р. Аслановларнинг хизмати катта бўлди.

Лекин луғат камчиликлардан ҳам холи эмас. Унда кўп сўзлар кимёвий атамалар имкони бўлса-да, русча тарзда берилаверган. Баъзи саҳифаларда суратлар хира. Китоб номини «Ёш химик энциклопедик луғат» деб аташдан кўра «Ёш кимёгарлар қомусий луғати» деб аташ мақбул бўлармиди? Албатта бу нуқсонлар унинг келгуси нашрида ҳисобга олинади деган умиддамиз.

Ш. НУРУЛЛАЕВ,
химия фанлари номзоди.

Тошкент ҳайвонот боғида.
А. ТЎРАЕВ суратлари.

МАДАНИЯТ ЯНГИЛИКЛАРИ

«ТОШКЕНТ БУЛБУЛИ» ВЕНГРИЯГА БОРАДИ

Ўтказилаётган турли кўриклар ва фестиваллар Ўзбекистон пойтахтида кучли вокал мактаби шаклланаётганидан далолат бермоқда. Куйбишевда ўтган ва бутун Совет Иттифоқидан келган етакчи опера қўшиқчиларини тўплаган Бутуниттифоқ саралаш кўриги ҳам Навоий номли театр яккахон хонандаси Муяссар Раззоқовани энг яхши қўшиқчилардан деб топди. Тошкентлик қўшиқчи саралаш кўригининг барча босқичларидан муваффақият билан ўтди ва Венгрияда бўладиган вокалчилар халқаро конкурсига йўлланма олди.

— Бу республика маданий турмушидаги катта ютуқ ва йирик воқеадир, — дейди Ўзбекистон маданият вазирлигининг бўлим бошлиғи С. Содиқов. — Муяссарнинг ўзи учун эса бу— унинг ижодида забт этилган янги чўққидир. Ўтган йили Ригада бўлган М. Глинка номли вокалчилар Бутуниттифоқ конкурсини эслаш кифоя. Раззоқова бу конкурсдан муваффақият билан ўтган эди. Ўша кўрикда барча иттифоқдош республикалардан келган 150 дан зиёд вокалчи иштирок этганди. Тўққиз нафар тошкентликдан олти яккахон хонанда, шу жумладан Муяссар финалга чиқди. Ҳозир эса у ўзининг беш нафар юртдош ҳамкасбидан ўзиб кетди. Венгрияда ҳам унга омад кулиб боқади деб умид қиламиз.

●

АМЕРИКАГА ТАКЛИФ ҚИЛИНДИ

Тошкентлик пианиночилар Ирина ва Максим Железновлар мусиқа чўққисига кўтарилиш учун анча мушкул йўлларни босиб ўтишларига тўғри келди. Уларнинг меҳнати ва санъати бутун жаҳонда тан олинди. Юртдошларимиз Америка Қўшма Штатларида бўладиган фортепьяно дуэтларининг халқаро конкурсида иштирок этиш учун шахсан таклиф этилдилар.

Америкадаги кўрикни уюштираётганлар иштирокчиларни орқаваратдан танлайдилар. Бунинг учун ташкилий комитет адресига ижро этилган асар ёзилган кассетани юбориш керак эди, холос. Омадини синаб кўришни истовчилар Совет Иттифоқида ҳам кўп бўлди. Лекин конкурс ташкилотчилари Ўзбекистон пойтахтидан бўлган пианиночиларни танлашди. Улар бутун жаҳондан келган ижрочилар ўртасида финалга чиққан бешта энг яхши фортепьяно дуэтидан бири бўлишди.

Ирина — Тошкент консерваториясининг концертмейстери, Максим ҳам шу олий ўқув юртида дарс беради. Уларнинг иккови ҳам Москва консерваториясида ўқишган. Ўша ернинг ўзида аспирантурани тугатишган. Улар фортепьяно дуэтларининг биринчи Бутуниттифоқ конкурсида Ўзбекистон вакили сифатида қатнашишган, Югославияда ўтган халқаро кўрик совриндорлари бўлишган. Улар ўз ижроларининг юксак техникаси, маҳорати билан ажралиб турадилар. Мазкур дуэт тошкентликларни совет ва чет эл композиторларининг кўпгина асарлари билан таништирган.

Москвада фортепьяно дуэтлари Бутуниттифоқ уюшмаси ташкил қилинганлиги ҳам чет элда ва мамлакатимизда бундай дуэтларга қизиқиш кучайганлигидан далолат беради. Железновлар шу уюшманинг аъзоси бўлишди. Ҳозир Ирина билан Максим масъулиятли кўрик олдидан зўр бериб машқ қилишмоқда. 17 май куни улар Нью-Йорклик тингловчилар ҳузурида ўз маҳоратларини намойиш этадилар. (ЎзТАГ).

ЖУМҲУРИЯТИМИЗДА БИРИНЧИ МАРТА «НАФОСАТ—90» БЕЛЛАШУВИ ЎТКАЗИЛДИ

РАҚС САНЪАТИМИЗНИНГ БУГУНИ ВА ЭРТАСИ

Халқимиз ўзининг ҳаёт тарзи, қувонч ва ташвишлари, ички ҳис-туйғуларини қадим-қадимдан рақсларда ифода этиб келади. Санъатимизнинг бу тури бугунги кунда қатор муаммоларга дуч келаётир. Уларни ойдинлаштириш, раққоса ва раққосларга амалий ёрдам бериш мақсадида Ўзбекистон ССР Маданият вазирлиги, Ленин комсомоли Марказий Қўмитаси ҳамда Телевидение ва радио эшиттириш давлат қўмитаси яқинда жумҳуриятимизда биринчи марта ўзбек миллий рақси бўйича беллашув ўтказдилар. Бу баҳс нималарни кўрсатди? Рақс санъатимиз келажаги кимларнинг қўлида? Махсус мухбиримиз ана шу сингари саволларга жавоб олиш учун Ўзбекистон ССР Маданият вазирлигининг бош мутахассиси, мусобақа ҳакамлари ҳайъатининг аъзоси Аҳмаджон РАҲИМОВга мурожаат этди.

— Энг аввало, ўзбек миллий рақслари баҳсида кимлар қатнашгани ва ҳакамлар ҳайъати кимлардан иборат бўлганини сўзлаб берсангиз.

— Олдимизда турган катта ва масъулиятли вазифаларни инобатга олиб, рақс санъатимизнинг бугунги аҳволи ва келажагини ўйлаб ҳакамликка санъатимизнинг атоқли намояндаларидан Галия Измайлова, Қундуз Миркаримова, Розия Каримова, Равшаной Шарипова, Вилоят Оқилова, Қизлархон Дўстмуҳамедова, Дилафрўз Жабборова ва Қодир Мўминовлар тасдиқландилар. Беллашувда асосан жумҳуриятимиз театр ва концерт ташкилотларининг профессионал раққос ва раққосалари ҳамда бадиий ҳаваскорлик тўгаракларининг умидли ёшларига қатнашиш ҳуқуқи берилди.

— Мазкур ижодий мусобақа рақс санъатимизнинг ҳозирги аҳволи ва келажагини кўрсата олдими?

— Ҳа, кўрикда рақс санъатимизнинг ҳозирги қиёфаси яққол намоён бўлди. Бизга маълум бўлдики, аҳвол анча ачинарли экан. Бундан ташқари, менга баҳсимизнинг савияси ҳам анча паст туюлди. Нима учун десангиз, мутахассислар, қолаверса, айрим мутасаддилар рақс санъатига кейинги йилларда юзаки қараб келишмоқда. Бундай лоқайд муносабат санъатимизнинг бу соҳасига катта путур етказаётир. Шунинг учун ҳам кўпгина чуқур маънога эга рақслар саҳнадан тушиб кетди. Талабчанлик йўқлигидан рақс иккинчи, ҳатто учинчи даражали санъат бўлиб қолди. Натижада ижрочилар ва балетмейстерлар саҳнани бемаъни, олди-қочди ўйинлар билан тўлдириб ташладилар. Охирги беш-ўн йил ичида яратилган бирор-бир чуқур мазмунли рақсни мен фахрланиб эслай олмайман. Бу аҳволимизнинг ниҳоятда ачинарли эканлигини кўрсатмайдими?

— Шу ўринда М. Турғунбоева номидаги «Баҳор» давлат халқ рақс ансамбли ўзбек рақс санъатининг мактаби бўлиши лозимлигини унутмаслигимиз керак.

— Ҳа, М. Турғунбоева раҳбарлик қилган даврда бу ижодий жамоа ҳақиқатдан ҳам мактаб вазифасини бажарарди. Бу ишни ҳозир Равшаной Шарипова аввалги ҳолига қайтаришга ҳаракат қилмоқда. Шунинг учун ҳам «Баҳор» кейинги икки-уч йилда ўз қаддини ростлаб олди. Буни Р. Шарипова раҳбарлигида яратилган уч қисмдан иборат концерт орқали ҳам амалда кўришимиз мумкин. Назаримда, ансамбль тўғри йўлдан кетаяпти. Лекин бу ишда халақит бераётганлар ҳам оз эмас. Аммо Р. Шарипова қийинчиликлардан чўчимайдиган ижодкор-раҳбар, у устози Мукаррама Турғунбоеванинг ўлмас анъаналари ва ғояларига содиқ деб ўйлайман.

— «Баҳор» ансамблининг репертуарида сиз назарда тутаётган мазмунли ва жозибадор рақслар борми?

— Ҳа, улар кам эмас. Лекин бу кўпчилик ижро этаётган рақсларда сезилади. Яккахон раққосалар ижросида эса инсоннинг бой ички ҳис-туйғулари, маънавий гўзаллиги, озодалиги, қувонч ва ташвишлари у қадар кўринмайди. Деярли йўқ десам ҳам хато қилмаган бўламан. Кўрик давомида мазмунли рақслар, хотин-қизларимизнинг бугунги дарду ташвишлари умуман очиб берилмади. Биронта ижрочи ва балемейстеримиз бу ишга қўл урмагани ғоят ачинарлидир.

— Ҳозирги давр яккахон раққоса ижодкор — шахс бўлиши лозимлигини талаб қилади. Шундай эмасми?

— Албатта. Ҳамма ҳам Мукаррама Турғунбоева бўлавермайди, аммо рақс санъати ижодкорлари Мукаррама опадек эл-юрт назарига тушаман деса, энг аввало, улкан қалб эгаси бўлишлари, ҳамиша халқимизнинг қувонч ва ташвишлари билан нафас олишлари лозим.

— Сиз мутахассис сифатида «Баҳор»нинг етакчи раққосаларидан Маъмура Эргашеванинг ижодий изланишларини қандай баҳолайсиз?

— Мен бу иқтидорли раққоса ҳақида асосан ижобий фикрлар билдиришим мумкин. Унинг рақсларида чуқур маънога эга бўлганлари кўп. Мен Маъмурага тан бераман. Айни пайтда у ҳали М. Турғунбоева ва Қ. Миркаримова даражасига етиши учун кўп изланиши керак. Бунинг сабаблари бор, албатта. Менимча, раққосанинг айрим юзаки ҳатти-ҳаракатлари ва «енгил» қилиқлари (бу учраб турадиган ҳол) асосий мақсадни кўрсатишга халақит бераяпти. М. Турғунбоева ва Қ. Миркаримова рақсларида эса нозик кочиримлар, ҳаётий ва жонли ҳаракатлар билан уйғунлашиб кетарди. Бундан ташқари, устозларимиз бу кочиримларни катта маҳорат ва назокат билан ижро этишарди. Бошқача айтганда, ҳамма ишда меъёрни ҳисобга олиш лозим. Айниқса, санъатда ҳамма нарса ўз жойида бўлиши шарт. Бу эса раққосанинг ички маданияти билан чамбарчас боғлиқдир.

— Рақс санъатимизнинг ҳозирги асосий муаммолари нималарда деб ўйлайсиз?

— Гап шундаки, кейинги пайтларда балетмейстер-мутахассисларимиз кўпроқ раққосаларнинг ҳуснига, қадду қоматига эътиборни қаратадиган бўлиб қолишди ва улар ана шу ташқи фазилатлар билан чегараланаяптилар. Ўзбек халқ рақсларининг XVIII асрдаги йирик билимдони Бидёршумнинг ўз шогирдларига қарата: «Мунтазам шуғулланинг! Гавда, қўл, оёқ, юз, кўз, қошхуллас, тананинг барча аъзолари шундай тилга кирсинки, ҳар бири мазмун ифода этсин, шахснинг ва у яшаган даврнинг руҳини бера олсин», деган сўзларини биз ўзимиз учун дастур қилиб олишимиз лозим.

— Мавжуд муаммоларни ҳал этишда, ўзбек рақс санъатининг машҳур анъаналарини тиклаш учун сизнингча, қандай чора-тадбирлар белгиланиши керак?

— Назаримда, рақс санъатимиз маданий ҳаётимизда ўзининг муносиб ўрнини эгаллаши учун биз ўзимизда «Рақс институти»ни ташкил қилишимиз даркор. Агар бундай институт ёки академия бўлмас экан, ўзбек рақс санъатининг келажагига катта умид боғлашимиз фойдасиз деб ўйлайман.

Менинг бу гапларим рақс санъати ихлосмандлари учун сир эмас. Назаримда, бу муаммоларни кўпчилик ҳис этаяпти. Аммо ишимизда фақат ўзимизга боғлиқ муаммолар ҳам борки, охирги пайтда улар кучайиб кетди. Ўзбек рақс санъатида асосан учта мактаб бор, яъни фарғонача, хоразмча ва бухороча усулда яратиладиган рақслар. Ҳозир биз фарғонача рақсларда хоразмча ва бухороча рақс ҳаракатларини кўраяпмиз, аксинча, хоразмча рақсларда ёшлар беллашувида ҳам кўзга яққол ташланди. Мазкур нуқсонларни санъатимизга айрим ижрочилар ва балетмейстер-мутахассислар олиб кирияпти. Албатта, бу ўз соҳасини пухта билмасликдан, билимнинг юзакилигидан келиб чиқаяпти. Агар бу ҳол шундай давом этаверса, биз келажакда рақс маданиятидан умуман маҳрум бўлиб қоламиз. Шунинг учун юқорида таъкидланган «Рақс институти» ёки академияси бизга ниҳоятда зарур деб ҳисоблайман.

— Баҳс-беллашувда ғолиб чиққанларни қандай баҳолайсиз? Улар орасида кимлар бор?

— Совриндорлар орасида «Баҳор» ансамблининг раққосаларидан Раъно Ёқубжонова, Шаҳноза Фозилжонова, «Шодлик» ансамблидан Носир Деҳқонов, Саодат Ҳайиталиева, хоразмлик ҳаваскор Азиза Ниёзматова ва Ш. Бурҳонов номидаги театр-студия раққосаси Зулфия Узоқовалар бор. Шу билан бирга кўрикда умидли раққосалардан Олима Ёқубова, Гўзал Мансурхўжаева, Дилором Шукуржонова, Гулмира Шириновалар ҳам ўз маҳоратларини намойиш қилишди. Ўйлайманки, бу ижрочиларнинг келажаги порлоқ. Улар ғолиблар сафидан ўрин олишмаган бўлишса-да, ўзларини камситилган деб ҳис этмасдан, оташ қалблари билан янгидан-янги ижод довонларини эгаллашлари лозим. Шу билан бирга балетмейстер-мутахассисларимиз ўзларига муносиб шогирд тайёрлашда шошилмасликлари, сабр-тоқат, талабчанлик ва меҳр-муҳаббат билан ишга ёндашишларини истайман. Зеро, бугунги рақс санъатимизга муносабатни миллий маданиятимизга, халқимизнинг ўзига хос маънавий қиёфасига эътибор деб тушунишимиз лозим.

Суҳбатдош Р. ҒАНИЕВ.

ФУТБОЛ

КОРХОНАЛАР МУСОБАҚАСИ

Жумҳуриятимиз пойтахти спорт ишқибозлари биринчи марта ишлаб чиқариш жамоалари иштирокида ўтўтказилган Бутуниттифоқ турнирининг гувоҳи бўлдилар. Касаба уюшмалари Бутуниттифоқ кўнгилли физкультура ва спорт жамияти уюштирган бу футбол мусобоқаларида гигант, корхоналар вакиллари қатнашишди. Москва, Харьков, Ростов-Дон, Барнаул, Новосибирск, Красноярск, Брянск, Уралнинг бир қатор шаҳарлари, жами 20 команда ўзаро беллашувларни бошлаб юбордилар. Касаба уюшмалари КФСЖ Тошкент вилоят кенгаши шарафини ҳимоя қилаётган «Технолог» илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси командаси Каспийск шаҳрининг «Дагдизель» жамоаси билан ўтказган дастлабки ўйинда 2:2 ҳисобида дуранг натижа қайд қилинди.

●

Биринчи лига командалари ўртасида тўққизинчи тур ўйинлари бўлиб ўтди. Ўтган кунги ҳар иккала учрашувда майдон эгалари ғалаба қозонишди. Ростов-Донда «Ростсельмаш» — «Кузбасс»ни — 2:0, Ставрополда «Динамо» — «Локомотив» (Москва)ни — 2:1 ҳисобида ютишди.

Шу турнинг қолган ўйинлари кеча бўлиб ўтди. Жумладан, Олмаотанинг маҳаллий «Қайрат» клуби «Пахтакор»ни ўз майдонида қабул қилди. 1:0 ҳисобида тошкентликлар ғолиб бўлишди.

АЙНИ МУРУВВАТ ЧОҒИ

● Оқибат ●

МЕҲР-шафқатли бўлиш, бева-бечораларга кўмаклашишни савоб иш дейдилар. Турғунлик йилларидаги иллатларнинг таъсири бўлибми, ана шу чиройли сўзимизнинг ўзи билан бирга амалдаги кўриниши ҳам йўқолиб кетди. Кишилар — қавм-қариндош, қўни-қўшни, ёш-биродарлар ўртасида, туғишганлар орасида меҳроқибат кўтарила бошлади Тўқчилик шарофатими ёки касофатими — одамларда шахсий манфаатни устун қўйган иллат томир отди...

Йўқ, савоб ишларсиз, меҳр-оқибатсиз, эзгуликсиз инсоният яшай олмас экан. Кеч бўлса-да буни англаб етдик. Жойларда Қизил ярим ой жамиятлари ва бошқа идоралар ҳузурида меҳршафқат жамғармалари ташкил этиляпти.

Вилоят Қизил ярим ой жамиятининг Оржоникидзе ноҳия бирлашган шифохонаси қошида ташкил этилган филиали мисолида буни яққол кўриш мумкин. Жамиятнинг фаолият кўрсата бошлаганига роппа-роса бир йил бўлди. Меҳр-шафқат ҳамширалари Мавлуда Иномова, Карима Нурмуҳамедова, Маҳфуза Шарипова, Барно Умировалар билан суҳбатлашсангиз, улар фақат хизмат бурчларини бажариш учунгина эмас, балки одамгарчилик юзасидан ҳам савобга қолиш учун ҳам ёлғиз ва ғариб кишиларнинг уйига боришаётганини таъкидлайдилар.

Мавлуда Иномова:— Тақдир тақозоси туфайли ногирон бўлиб қолган ёки ёлғиз кишиларнинг остонасига қадам қўйганимда, уларга ёрдам бераётганимда ўзимча мамнун бўламан. Ёрдамим уларнинг хонасини саришта қилиш, таом тайёрлаш, магазиндан у—бу келтириб бериш кабилардан иборат. Ногирон бир инсонга кўп нарса ҳам керакмас.

Карима Нурмуҳамедова:— СоюзНИХИ, Ботаника аҳоли худудларида 20 кишининг ҳолидан хабар оламан. Кунда—кунора, касал бўлганда, даволаш, маънавий далда бериш, таъминотини суриштириш, зарурат туғилганда эса ноҳия социал таъминот идораси билан боғланиб моддий таъминотига ёрдамлашиш асосий вазифамиз ҳисобланади.

Ҳамшираларнинг чеҳрасида беминнат бир туйғу — қўлларидан келган мурувватидан миннатдорлик акс этганди. Уларда айнан шу ҳислат мужассам эканлигини район Қизил ярим ой жамиятининг раиси Абдулла Темиров ҳам тасдиқлайди.

— Ҳамшаҳарларимиз меҳрибон, ўксиган кўнгилларга маънавий озиқ бера оладиган аёллар. Қани энди шундай ҳамширалар кўпроқ бўлса. Улар бизда бор-йўғи беш нафар. Ёлғиз, ногирон, мушфиқ ва муштипар кишилар эса 76 нафар. Ҳали ҳисобга олинмаганлари қанча экан. Бизнинг ташкилотимизга мустақиллик берилиши керак, ҳозирча биз вилоят Қизил ярим ой жамиятига бўйсунамиз. Счётимиз умумий, бу эса ноҳиямизда яшаётган ёрдамга зор кишиларга сарфланиши керак бўлган маблағнинг айнан бизга етиб келишини таъминлай олмайди. Маҳаллий бюджет ҳисобидан эса бизга деярли маблағ ажратилмайди. Ҳозирча жамиятимиз ғариб ва ногирон кишиларга кўпроқ маънавий ёрдам бериш билан чекланяптилар. Ваҳоланки агар ўзимизда алоҳида счёт очиладиган бўлса, ноҳияда олий ҳиммат, саховатли кишилар кўплаб топилади. Ана шунда бизнинг жамиятимиз фақат меҳр-шафқат улашибгина қолмай, баҳоли қудрат кишиларнинг моддий аҳволини яхшилашга ҳам киришган бўлур эди. Айтайлик, уларга текин овқат бериш, кийим-кечак, уй-жой ремонти, дори-дармонлар сотиб олиш мумкин. Тома-тома кўл бўлур деганларидек ҳар бир киши ўша счётга бир сўмдан пул ўтказса, ўн минглаб сўмлар йиғилади. Биз нафақат бева-бечораларнинг ҳолидан, балки камдаромадли, серфарзанд оилаларга ҳам мурувват кўрсатишимиз керак. Ўтган йили биз аҳолига вилоят Қизил ярим ой жамиятининг маркаларини сотдик — 1526 сўмлик. Бу йил план юз сўм кўп қилиб белгиланди. Марка тарқатиш ва сотишдаги можароларни айтмайсизми? Шундан кўра ихтиёрий равишда пул ўтказишни йўлга қўйсак ёмон бўлмасди.

— Ихтиёрий пул ўтказадиганлар кўпми?

— Кўп. Мамат Абдувалиев деган киши 50 сўм ўтказибди. Бундан аввал ҳам у турли фондларга 1,5 минг сўм пул ўтказган экан.

— Абдулла ака, сизнингча, меҳр-оқибатнинг йўқолиб кетаётганлиги нима билан боғлиқ,— сўрайман ҳамсуҳбатимдан.

— Ҳозирги авлод эътиқодсиз қилиб тарбияланган. Имон, эътиқод суст кетгач, виждон ўлиб, меҳр-оқибат нари сурилади. Қайта қуришнинг шарофати шу бўлдики, динимиз, маънавий мулкимиз — тилимиз қайтариб берилди. Демак, энди меҳр-оқибатимиз ҳам тикланади. Зеро энди айни мурувват чоғи.

Ҳ. ТУЙМАНОВА,
(Ушбу мақоланинг қалам ҳақи муаллифнинг хоҳишига кўра вилоят Қизил ярим ой жамияти ҳисобига ўтказилади. Счет: 000700853).

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» СОВРИНИ УЧУН

ТЎРТИНЧИ ТОПШИРИҚ

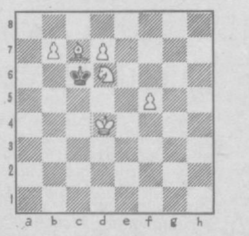

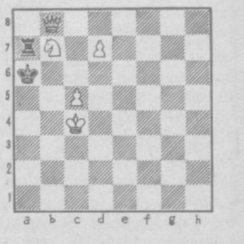

Юқорида берилган ҳар уччала масалада ҳам оқлар бошлайди ва икки юришда мот қилади.

Эслатма: топшириқлар жавоби албатта почта откриткаси орқали жўнатилиши лозим. Унда мазкур топшириқлар газетанинг қайси сонида эълон қилинганлигини ёзишни унутманг.

(«Тошкент ҳақиқати»нинг навбатдаги сони 18 майда чиқади).

Муҳаррир ўринбосари С. Ғ. МУСАЕВ.

ҲАР ТЎҒРИДА

ҲАТТО АККУМУЛЯТОРНИ ҲАМ ПАҚҚОС ТУШИРДИ

● АМЕРИКАЛИК Черетти оиласи Гана республикаси бўйлаб автомобилда саёҳат қилатуриб, оқ Вольта дарёси қирғоғида тунаш учун тўхташди. Одамлар чодир ичига жойлашдилар, автомобилни эса қирғоқ ёнидаги бутазорга қўйдилар.

Эрталаб турган сайёҳлар нима бўлганлигини тушуна олмай ҳанг-манг бўлиб қолдилар... Автомобиль аянчли аҳволда эди. Очкўз термитчумолилар барча сунъий ва полимер деталларни — покришкалар, тирсактургичлар, нурқайтаргичлар, ичидаги гиламчалар, хавфсизлик тасмалари, аккумулятор корпуси, шланглар ва электр симларининг қопламаларини паққос туширган эди. «Гўши қолмаган» автомобилни ташлаб, энг яқин жойлашган Савлугу шаҳрига яёв боришга тўғри келди.

В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ СССР ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА

17, 18, 19, 20 МАЙ КУНЛАРИ СОАТ 20.00 да
«МУШТУМ» ЖУРНАЛИ
ЎЗБЕКИСТОН ЛКЕУ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ «ЁШЛАР УЙИ»,
ЎЗБЕКИСТОН МАДАНИЯТ ФОНДИ, ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕ ВА РАДИОЭШИТТИРИШ ДАВЛАТ КОМИТЕТИ

Ўтган йили қизиқчилар беллашувини томоша қилиб дармон топганлар, паттасиз қолиб армон топганлар ва барча-барчангизни

«ҚИЗИҚЧИ—90»

АНЪАНАВИЙ ЖУМҲУРИЯТ БЕЛЛАШУВИГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИЛАР

Яна бир мазза қиладиган жиҳати шуки, бу беллашув кулги дарғаси, ажойиб инсон, Ўзбекистон ССР халқ артисти

Сойиб ХЎЖАЕВ
ТАВАЛЛУДИНИНГ 80 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНАДИ

Билетлар Сарой кассаларида соат 11.00 дан бошлаб сотилмоқда.

Кўпчилик бўлиб келсангиз ҳам, баҳоли қудрат кутиб оламиз.

Телефонлар: 45-93-63; 41-45-20.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Ўзбекистон ССР Савдо вазирлиги

РЕСПУБЛИКА ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

1990—1991 ўқув йили учун

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Билим юрти барча йўналишдаги озиқ-овқат, саноат товарлари бўйича юқори малакали контролёр-кассир ва сотувчилар тайёрлайди. Бу группаларга 25 ёшгача бўлган ўрта маълумотлилар кириш имтиҳонларисиз қабул қилинади.

ЎҚИШ МУДДАТИ — 8,5 ОЙ.
Ўқишга республикамиз шаҳарларида яшовчилар қабул қилинади.
Ўқиш даври меҳнат стажига киради.
Бошқа шаҳардан келганлар ётоқхона билан таъминланади.
ЎҚИШ ЎЗБЕК ВА РУС ТИЛЛАРИДА ОЛИБ БОРИЛАДИ.

Ҳамма фанлардан аъло баҳоларга эга бўлган, битириш имтиҳонларини муваффақиятли топширган ўқувчилар педсовет қарорига кўра, ўқишни битириб бўлгач Тошкент совет савдо техникумига кириш имтиҳонларисиз қабул қилинади.

Ўқувчиларнинг ишлаб чиқариш практикаси Тошкент шаҳрининг Бош универсал магазинида ва универсамларда олиб борилади.

Ўқишга кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар: директор номига ариза, маълумоти тўғрисидаги ҳужжат (асли), турар жойидан справка, таржимаи ҳоли, 086/У формадаги медицина справкаси, 3х4 см. катталикдаги 6 дона фотосурат, характеристика, шаҳар савдо идораси ва область савдо бошқармасининг йўлланмаси.
Ўқишга қабул қилинганларга ҳар ойда 32 сўм стипендия берилади.

Ота-онасиз ва етим қолган ўқувчиларга ҳамда Улуғ Ватан уруши I ва II даражали ногиронларининг фарзандларига ҳар ойда 41 сўм стипендия тўланади.

Республика ҳунар-техника билим юртининг адреси: 700173, Тошкент шаҳри, А. Икромов райони, Бобур кўчаси, 3-уй (13, 70, 116-э автобуслар билан «Чўпон-ота», 4 ва 9 трамвайлар билан «Тез ёрдам медицина клиникаси» бекатларигача борилади). Телефонлар: 75-35-86, 75-35-92.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА»)

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Муҳаррир ўринбосарлари — 335885, 325747, 337916; 325748; масъул котиб — 334808, 325353; масъул котиб ўринбосарлари — 325750; БЎЛИМЛАР: идеология — 325778; агросаноат — 325647; саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 325749; маҳаллий советлар ҳаёти — 325733; социал масалалар — 325556; маданият — 325767; адабиёт ва санъат — 325553; ахборот, ҳарбий-ватанпарварлик — 325645; хатлар ва оммавий ишлар — 334048, 325354; жамоатчи совет қабулхонаси — 334048, 325354; эълонлар бўлими — 325727.

Р.—04255. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Д. — 1793. Индекс: 64684. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12